శ్రీ రస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీమదఖండ శ్రుతి శిరస్సారసంగ్రహం సకల తత్త్వార్థ ప్రకాశమానమ్
సంసృతి దుర్వ్యసనమహోదధి నిమగ్న జననౌకాయమానం స్మరణ మాత్ర
తాపత్రయ నివారణ మప్రయత్నాఖిల హృదభీష్ట కారణం పఠన మాత్రైహి
కాముష్మిక ఫలప్రదం శర్వ శర్వాణీ సంవాదరూపం విశ్వామిత్ర ప్రోక్తమ్.

శ్రీమదధ్యాత్మ రామాయణమ్.

విద్వద్బృంద పరిష్కృతం సత్.

శ్రీరామానందముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితం సద్విజయతేతరామ్.

1910

సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు గాని పుస్తక జాబితాలు గాని సాపుసామానులు గాని వలయువారు, వారి పైవిలాసమును వివరముగా వ్రాసి వి - పి - మూలముగా తెప్పించుకొనవచ్చును.

పసుపులేటి - రంగస్వామి రెడ్డిగారి

స్వకీయ

శ్రీ రామానంద ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపంబడియె

చాకలపేట.

గప్ప నాయకర్ వీధి నెం - ౨౦

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

బ్రహ్మాండపురాణోక్తాధ్యాత్మరామాయణఫలశ్రుతిః.

శ్రీగురుభ్యోనమః॥ వినాయకంనాయకవహ_క్షికం త్రియూహాహావశిరావలితం భుజంగమైః॥పినాకిజంనాకజసేవ్యమంహసాంనివారణంవారణవక్త్రిమాశ్రియే । వందేనామమమేరుసమాద్యమమలం వందేఖిలవ్యాపకం । వందేఘోరనిశాచరాహివివరం వందేభవాధ్రాసిలం। వందేసానుజసుప్రీతిద్రియవిభవం వందేవిధీంద్రార్చితం। వందేభూమిసుతాసమేతమనిశం వందేఽహ్మాయరాఘవం॥

శ్లో॥ అప్రమేయత్రయాతీత నిర్మలజ్ఞాన మూర్తయే । మనోగిరాం విదూరాయ దక్షిణామూర్తయేనమః॥ ౧॥ కదాచిన్నారదోయోగీపరానుగ్రహవాంఛయా। పర్యటన్ సకలాన్ లోకాన్ సత్యలోకముపాగమత్ ॥ ౨॥ తత్రదృష్ట్వా మూర్తిమద్భిః ఛందోభిః పరివేష్టితమ్ । బాలార్కప్రభయాసమ్యగ్భాసయంతంసభాగృహమ్ ॥ ౩ ॥ మార్కండేయాదిమునిభిస్తూయమానంముహుర్ముహుః । సర్వార్థగోచరజ్ఞానంసరస్వత్యాసమన్వితమ్ ॥ ౪ ॥ చతుర్ముఖంజగన్నాథం భక్తాభీష్టఫలప్రదమ్ । ప్రణమ్యదండవద్భక్త్యాతుష్టావమునిపుంగవః ॥ ౫ ॥ సంతుష్టస్తంమునింప్రాహ స్వయంభూర్బ్రహ్మవిత్తమం । కింప్రష్టుకామస్త్వమసితద్వదిష్యామి తేమునే ॥ ౬ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తస్య ప్రీత్యా మునిర్ప్రహృష్టో వబ్రవీత్ । త్వయైతత్కథితంమయాసర్వం పూర్వమేవ శుభాశుభం ॥౭॥ ఇదానీమేకమేవాస్తి శ్రోతవ్యంసురసత్తమ । తదప్యహస్యమపి బ్రూహి యదితేనుగ్రహోమయి ॥ ౮ ॥ ప్రాప్తేకలియుగేఘోరే నరాఃపుణ్యవివర్జితాః । దురాచారరతాస్సర్వే సత్యవార్తాపరాఙ్ముఖాః ॥ ౯ ॥ పరాపవాదనిరతాః పరద్రవ్యాభిలాషిణః । పరస్త్రీసక్తమనసః పరహింసాపరాయణాః॥౧౦॥ దేహాత్మదృష్టయోమూఢాః నాస్తికాః పశుబుద్ధయః । మాతాపితృకృతద్వేషాః స్త్రీదేవాఃకామకింకరాః ॥ ౧౧ ॥ విప్రాలోభగ్రహగ్రస్తాః వేదవిక్రయజీవినః । ధనార్జనార్థమభ్యస్త విద్యామదవిమోహితాః ॥ ౧౨ ॥ త్యక్తస్వజాతి

శ్చ ప్రాయశః పరవంచకాః । క్షత్రియాశ్చ తథా వైశ్యాః స్వస్వధర్మత్యాగశీలినః ॥ ౧౩ ॥ తద్వచ్ఛూద్రాశ్చ తేషు కేచి
ద్బ్రాహ్మణాచారతత్పరాః । స్త్రియశ్చ ప్రాయశో భ్రష్టా భర్త్రవజ్ఞాననిర్భయాః ॥ ౧౪ ॥ శ్వశురద్రోహకారిణ్యో భవి
ష్యంతి న సంశయః । ఏతేషాం నష్టబుద్ధీనాం పరలోకః కథం భవేత్ ॥ ౧౫ ॥ ఇతి చింతాకులం చిత్తం జాయతే మమ సంతతం । లఘూ
పాయేన యేనైషాం పరలోకగతిర్భవేత్ ॥ ౧౬ ॥ తముపాయముపాఖ్యాహి సర్వం వేత్తి యతో భవాన్ । ఇత్యేవం రాజ్ఞ్యా వాక్యమా
కర్ణ్య గాం పరితుష్య వాచాంబుజాసనః ॥ ౧౭ ॥ సాధు పృష్టం త్వయా సాధ్వీ వక్ష్యే తచ్ఛృణు సాదరం । పురా త్రిపురహంతారం పా
ర్వతీ భక్తవత్సలం ॥ ౧౮ ॥ శ్రీరామతత్త్వజిజ్ఞాసుః పప్రచ్ఛ వినయాన్వితా । ప్రియాయై గిరిశస్తస్యై గూఢం వ్యాఖ్యాతవాన్స్వ
యం ॥ ౧౯ ॥ పురాణోత్తమమధ్యాత్మరామాయణమితి స్మృతం । తతః పార్వతీ జగద్ధాత్రీ పూజయిత్వా దివానిశమ్ ॥
౨౦ ॥ ఆలోచయంతీ స్వానందమగ్నా తిష్ఠతి సాంప్రతమ్ । ప్రచరిష్యతి లోకే ప్రాణ్యదృష్టవశాద్యథా ॥ ౨౧ ॥ తస్యా
ధ్యయనమాత్రేణ జనా యాస్యంతి సద్గతిం । తావద్విజృంభతే పాపం బ్రహ్మహత్యాపురస్సరమ్ ॥ ౨౨ ॥ యావజ్జగతి
నాధ్యాత్మ రామాయణముదేష్యతి । తావత్కలిమహోత్సాహో నిఃశంకం సంప్రవర్తతే ॥ ౨౩ ॥ యావజ్జగతి
నాధ్యాత్మరామాయణముదేష్యతి । తావద్యమభటాః శూరాః సంచరిష్యంతి నిర్భయాః ॥ ౨౪ ॥ యావజ్జగతి నాధ్యాత్మ
రామాయణముదేష్యతి । తావత్సర్వాణి శాస్త్రాణి వివదంతే పరస్పరం ॥ ౨౫ ॥ తావత్స్వరూపం రామస్య దుర్బోధం
మహతామపి । యావజ్జగతి నాధ్యాత్మరామాయణముదేష్యతి ॥ ౨౬ ॥ అధ్యాత్మరామాయణసంకీర్తనశ్రవణాదిజం ।
ఫలం వక్తుం న శక్నోమి కార్త్స్న్యేనైవ మునిసత్తమ ॥ ౨౭ ॥ తథాపి తస్య మాహాత్మ్యం వక్ష్యే కించిత్తవానఘ । శృణు
చిత్తం సమాధాయ శివేనోక్తం పురా మమ ॥ ౨౮ ॥ అధ్యాత్మ రామాయణతః శ్లోకం శ్లోకార్ధమేవ వా । యః పఠేద్భక్తి
సంయుక్తః స పాపాన్ముచ్యతే క్షణాత్ ॥ ౨౯ ॥ యస్తు ప్రత్యహమధ్యాత్మ రామాయణమనన్యధీః । యథాశక్తి పఠే
త్ప్రీత్యా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౩౦ ॥ యోఽభ్యర్చయేదధ్యాత్మ రామాయణమతంద్రితః । దినే దినేఽశ్వమేధస్య ఫలం లభే

స్య భావేన్మనే ॥ ౩౧ ॥ యద్వృచ్ఛయాపి యోఽధ్యాత్మ రామాయణ మనాదరాత్ । అన్యతః శృణుయాన్మర్త్యః సోఽపిము చ్యేత పాతకాత్ ॥ ౩౨ ॥ నమస్కరోతి యోఽధ్యాత్మ రామాయణ మనూరతః। సర్వదేవార్చనఫలం సంప్రాప్నోతి నసం శయః ॥ ౩౩ ॥ లిఖిత్వా పుస్తకేఽధ్యాత్మ రామాయణమశేషతః । యోఽదద్యాద్రామ భక్తేభ్య స్తస్యపుణ్యఫలంశృ ణు ॥ ౩౪ ॥ అధీతేషుచ వేదేషు శాస్త్రేషు వ్యాకృతేషుచ । యత్ఫలం దుర్లభంలోకే తత్ఫలంతస్యసంభవేత్ ॥ ౩౫ ॥

ఏకాదశీ దినేఽధ్యాత్మరామాయణ ముపోష్యతః। యః పఠేచ్ఛృణుయా ద్వాపి స్మర నామిమం నరోత్తమః॥ ౩౬॥ తస్యపుణ్యఫలంవక్ష్యే శృణువైష్ణవ సత్తమ । ప్రత్యక్షరంతు గాయత్రీ పురశ్చర్యా ఫలంలభేత్ । ౩౭ ॥ ఉపవాసవ్రతంకృ త్వా శ్రీరామ నవమీదినే। రాత్రౌ జాగరితోఽధ్యాత్మ రామాయణ మనన్యధీః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి తస్యపుణ్యం వదామ్యహమ్ ॥ ౩౮ ॥ కురుక్షేత్రాది నిఖిల పుణ్యక్షేత్రేష్వనేకశః । ఆత్మతుల్యం ధనంసూర్య గ్రహణేసర్వతోముఖే ॥ ౩౯ ॥ విప్రేభ్యో వ్యాస తుల్యేభ్యో దత్వాయత్ఫల మశ్నుతే । తత్ఫలం సంభవేత్తస్య సత్యంసత్యం నసంశయః ॥ ౪౦ ॥ యోగాయతి ముదాఽధ్యాత్మ రామాయణ మహర్నిశమ్। ఆజ్ఞాంతస్య ప్రతీక్షంతే దేవాశ్చేంద్ర పురోగమాః ॥ ౪౧ ॥ పఠ న్ప్రత్యహమధ్యాత్మ రామాయణ మనువ్రతః । యద్యత్కరోతి తత్కర్మ తతః కోటిగుణం భవేత్ ॥ ౪౨ ॥ వ్రతత్రిశ్శ్రీరా మహృదయం యఃపఠే ద్భక్తిసంయుతః । సబ్రహ్మఘ్నోఽపి పూతాత్మా త్రిభిరేవ దినైర్భవేత్ ॥ ౪౩ ॥ శ్రీరామ హృ దయం యశ్శ్రీ హనూమత్ప్రతి మాంతికే । యఃపఠేత్ప్రత్యహం మౌనీ సనరైర్వైః పూజితో భవేత్ ॥ ౪౪ ॥ పఠన్ శ్రీరా మహృదయం తులసీఅశ్వత్థయోగ్రది । ప్రదక్షిణం ప్రకుర్వీత బ్రహ్మహత్యానివర్తయేత్ ॥ ౪౫ ॥ శ్రీరామగీతామాహాత్మ్యం కృత్స్నంజానాతిశంకరః। తదర్ధం గిరిజావేత్తి తదర్ధం వేద్మ్యహంమునే ॥ ౪౬ ॥ తత్తేకించిత్ప్రవక్ష్యామి కృత్స్నంవక్తుం నశక్యతే। యజ్జ్ఞాత్వాతత్క్షణాల్లోకో చిత్తశుద్ధి మవాప్నుయాత్ ॥ ౪౭ ॥ శ్రీరామ గీతాయత్పాపం నవాశయతినారద। తన్నపశ్యామితీర్థాదౌ లోకేహ్యాపికదాచన । తన్నపశ్యామ్యహంలోకే మ ర్గమాణోఽపి సర్వదా ॥ ౪౮ । రామగీతాంపఠ

ఫలశ్రుతి.

ప్రాంగుష్ఠస్థిత్యాత్వాదితాంముదా । లక్ష్మణాయార్పితాంగీతాం సుధాంపీత్వామదో భవేత్ ॥ ౪౯ ॥ జనుర్నిష్ఫలతాం ప్రా
ప్తం శాస్త్రవిత్వవదేభ్యః । ధనుర్విద్యాం మభ్యసితుం మహేశస్యాంతికే వసేత్ ॥ ౫౦ ॥ అధీయమానాం పార్శ్వస్థో
రామగీతాం ప్రయత్నతః । శ్రుత్వాగృహీత్వాపఠన స్నారాయణ కళామగాత్ ॥ ౫౧॥ బ్రహ్మహత్యాది పాపానాం
నిష్కృతిం యది వాంఛతి । రామగీతా ముచ్యమానాం పఠిత్వాముచ్యతే నరః ॥ ౫౨ ॥ దుష్ప్రతిగ్రహదుర్భోజ్య దురా
లాపాదిసంభవం । పాపం యత్తత్కీర్తనేన రామగీతా వినాశయేత్ ॥ ౫౩ ॥ సాలగ్రామశిలాగ్రేచ తులస్యశ్వత్థసన్ని
ధౌ । యతీనాంపురత స్తద్వ ద్రామగీతాం పఠేద్యతః ॥ ౫౪ ॥ సతత్ఫల మవాప్నోతి యద్వాచామపి నగోచరం । రామగీ
తాం పఠేద్భక్త్యా యశ్శ్రాద్ధే భోజయేద్ద్విజః ॥ ౫౫ ॥ తస్యతే పితరస్సర్వే యాంతివిష్ణోః పరంపదం । ఏకాదశ్యాం నిరా
హారో నియతో ద్వాదశీదినే ॥ ౫౬ ॥ స్థిత్వాగస్త్యతరోర్మూలే రామగీతాం పఠేస్తుయః । సఏవ రాఘవస్సాక్షా త్సర్వదే
వైశ్చపూజ్యతే ॥ ౫౭ ॥ వినాదానం వినాధ్యానం వినాతీర్థావగాహనమ్, రామగీతాం నరోధీత్య తదనంతఫలం వ్రజేత్ ॥
౫౮ ॥ బహునాత్ర కిమిహోక్తేన శృణునారద తత్వతః । శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసాని వివిధానిచ । అర్హంతి నాల్పా
మధ్యాత్మ రామాయణ కళామపి ॥ ౫౯ ॥ అధ్యాత్మరామ చరితస్య మునీశ్వరాయ మాహాత్మ్య మేతదుదితం కమలాసనే
న । యశ్శ్రద్ధయాపఠతివాశృణుయాత్సమర్త్యః ప్రాప్నోతి విష్ణుపదవీం సురపూజ్యమానః ॥

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే - ఉత్తరఖండే అధ్యాత్మరామాయణ మాహాత్మ్యం సమాప్తమ్ ॥

ఇతి శ్రీమదఖండ శ్రుతిశిరస్సార సంగ్రహ సకలతత్వార్థ ప్రకాశమానం - సంసృతిదుర్వ్యసన నిమగ్నాంధకబ
ధూః ప్రణవం - భవప్రసాద భవగర్వ నిబర్హణం - స్మరణమాత్రతాపత్రయ నివారణం అప్రియత్నాఖిల హృదభీష్ట
కారణం - పఠనమాత్రైహికాముష్మిక ప్రదం - శర్వశర్వాణీ సంవాద రూపాధ్యాత్మరామాయణం ॥ * * * *

శ్రీరస్తు.

శ్రీ రామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

అథాంజనేయస్తోత్ర ప్రారంభః.

శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి స్తోత్రం సర్వభయాపహమ్ । సర్వకామప్రదం నృణాం హనుమత్ స్తోత్రముత్తమమ్॥ ౧ ॥ తప్తకాంచన సంకాశం నానారత్నవిభూషితమ్ । ఉద్యద్బాలార్కవదనం త్రినేత్రం కుండలోజ్జ్వలమ్॥ ౨ ॥ మౌంజీకౌపీన సంయుక్తం హేమయజ్ఞోపవీతినమ్ । పింగళాక్షం మహాకాయం టంకశైలేంద్ర ధారిణమ్ ॥ ౩ ॥ శిఖానిక్షిప్తవాలాగ్రం మేరుశైలాగ్ర సంస్థితమ్ । మూర్తిత్రయాత్మకం పీనం మహావీరం మహాహనుమ్ ॥ ౪ ॥ హనూమంతం వాయుపుత్రం నమామి బ్రహ్మచారిణమ్ ।త్రిమూర్త్యాత్మక మాత్మస్థం జపాకుసుమసన్నిభమ్॥౫॥ నానాభూషణ సంయుక్త మాంజనేయం నమామ్యహమ్। పంచాక్షర స్థితం దేవం నీలనీరదసన్నిభమ్ ॥ ౬ ॥ పూజితం సర్వదేవైశ్చ రాక్షసాంతం నమామ్యహమ్ । అచలద్యుతిసంకాశం సర్వాలంకార భూషితమ్ ॥ ౭॥ షడక్షర స్థితం దేవం నమామి కపినాయకమ్ । తప్తస్వర్ణమయం దేవం హరిద్రాభం సురార్చితమ్ ॥ ౮ ॥ సుందరం సాబ్జనయనం త్రినేత్రం తం నమామ్యహమ్ । అష్టాక్షరాధిపం దేవం హీరవర్ణ సముజ్జ్వలమ్ ॥ ౯ ॥ నమామి జనతావంద్యం లంకాప్రాసాదభంజనమ్ । అతసీపుష్ప సంకాశం దశవర్ణాత్మకం విభుమ్ ॥ ౧౦ ॥ జటాధరం చతుర్బాహుం నమామి కపినాయకమ్ । ద్వాదశాక్షరమంత్రస్య నాయకం కుంతధారిణమ్॥ ౧౧॥ అంకుశం చ దధానం చ కపివీరం నమామ్యహమ్।త్రయోదశాక్షరయుతం సీతాదుఃఖనివారణమ్ ॥ ౧౨ ॥ పీతవర్ణం లసత్కాయం భజే సుగ్రీవమంత్రిణమ్ । మాలామంత్రాత్మకం దేవం చిత్రవర్ణం చతుర్భుజమ్ ॥ ౧౩ ॥ పాశాంకుశాభయకరం ధృతటంకం నమామ్యహమ్ । సురాసురగణైస్సర్వై స్సంస్తుతం ప్రణమామ్యహమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఏవం ధ్యాయేన్నరో నిత్యం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే । ప్రాప్నోతి చింతితం కార్యం శీఘ్రమేవ

వసంశయః ॥ ౧౫ ॥ అష్టమ్యాంవా చతుర్దశ్యాం మర్కవారే విశేషతః । సంధ్యాపూజాం ప్రకుర్వీత ద్వాదశ్యాఙ్చ విశేషతః ॥ ౧౬ ॥ అర్కమూలేన కుర్వీత హనుమత్ప్రతిమాంసుధీః । పూజయేత్తత్ర విద్వాన్యో రక్తవస్త్రేణ వేష్టయేత్ ॥ ౧౭ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాత్ తత్ప్రీత్యై సర్వకామదామ్।యః కరోతి నరో భక్త్యా పూజాం హనుమతస్సుధీః ॥ ౧౮ ॥ న శస్త్రభయమాప్నోతి భయం వాప్యన్తరిక్షజమ్ ॥ అక్షాదిరాక్షసహరం దశకణ్ఠదర్ప నిర్మూలనం రఘువరాంఘ్రి సరోజభక్తమ్ । సీతావిషహ్య ఘనదుఃఖనివారకం తం । వాయోస్సుతం గలితభాను మహం నమామి॥ ౧౯ ॥ మాం పశ్య పశ్య హనుమన్ నిజదృష్టిపాతైః । మాం రక్ష రక్ష పరితోరిపుదుఃఖపుంజాత్ । వశ్యాంకురుత్రిజగతీం వసుధాధిపానాం । మే దేహి దేహి మహతీం వసుధాం శ్రియంచ ॥ ౨౦॥ ఆపద్భ్యోరక్ష సర్వత్ర ఆంజనేయ నమోఽస్తుతే । బన్ధనం ఛేదయాఽజస్రం కపివీర నమోఽస్తుతే ॥ ౨౧॥ దుష్టరోగాన్ హనహన రామదూత నమోఽస్తుతే ।ఉచ్చాటయ రిపూంత్సర్వాన్ మోహనం కురు భూభుజామ్ ॥ ౨౨ ॥ విద్వేషిణో మారయత్వం త్రిమూర్త్యాత్మక సర్వదా । సంజీవ పర్వతోద్ధార మనోదుఃఖం నివారయ ॥ ౨౩ ॥ ఘోరా నుపద్రవాన్ సర్వా న్నాశయాఽక్షాసురాంతక । ఏవం స్తుత్వా హనూమంతం నర శ్శ్రద్ధాసమన్వితః ॥ ౨౪ ॥ పుత్రపౌత్రాదిసహిత స్సర్వసౌఖ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౫ ॥

ఇత్యుమాసంహితాయాం, ఆంజనేయస్తోత్రం సమ్పూర్ణం.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, బాలకాండే.

ప్రథమస్సర్గః.

యః పృథ్వీభరవారణాయ దివిజైః సంప్రార్థితశ్చిన్మయః । సంజాతః పృథివీతలే రవికులే మాయామనుష్యోఽవ్యయః । నిశ్చక్రం హతరాక్షసః పునరగాద్బ్రహ్మత్వమాద్యం స్థిరాం । కీర్తిం పాపహరాం విధాయ జగతాం తం జానకీశం భజే ॥ ౧ ॥ విశ్వోద్భవస్థితిలయాదిషు హేతుమేకం । మాయాశ్రయం విగతమాయమచింత్యమూర్తిమ్ । ఆనందసాంద్రమమలం నిజబోధరూపం । సీతాపతిం విదితతత్త్వమహం నమామి ॥ ౨ ॥ పఠంతి యే నిత్యమనన్యచేతసశ్శృణ్వంతి చాఽధ్యాత్మికసంజ్ఞితం శుభమ్ । రామాయణం సర్వపురాణసమ్మతం నిర్ధూతపాపా హరిమేవ యాంతి తే ॥ ౩ ॥ అధ్యాత్మరామాయణమేవ నిత్యం । పఠేద్యదీచ్ఛేద్భవబంధముక్తిమ్ । గవాం సహస్రాయుతకోటిదానాత్ । ఫలం లభేద్యశ్శృణుయాత్స నిత్యమ్ ॥ ౪ ॥ పురారిగిరిసంభూతా శ్రీరామార్ణవసంగతా । అధ్యాత్మరామగంగేయం పునాతి భువనత్రయమ్ ॥ ౫ ॥ కైలాసాగ్రే కదాచిద్రవిశతవిమలే మందిరే రత్నపీఠే । సంవిష్టం ధ్యాననిష్ఠం త్రినయనమభయం సేవితం సిద్ధసంఘైః । దేవీ వామాంకసంస్థా గిరివరతనయా పార్వతీ భక్తినమ్రా । ప్రాహేదం దేవమీశం సకలమలహరం వాక్యమానందకందం ॥ ౬ ॥ నమోఽస్తు తే దేవ జగన్నివాస । సర్వాత్మదృక్త్వం పరమేశ్వరోఽసి । పృచ్ఛామి తత్త్వం పురుషోత్తమస్య సనాతనం త్వం చ సనాతనోఽసి ॥ ౭ ॥ గోప్యం

యదత్ర తత్త్వం వదసన్యదాచ్యం వదంతి భక్తాః మహానుభావాః । తదస్య హేతుం మహం తవ దేవ భక్తా ప్రియోఽసి మే త్వం వద యత్తు పృష్టమ్ ॥ ౮ ॥ జ్ఞానం సవిజ్ఞానమథానుభక్తి । వైరాగ్యయుక్తం చ మితం విభాస్వత్ । జానామ్యహం యోషిదపి త్వదుక్తం । యథా తథా బ్రూహి తరంతి యేన ॥ ౯ ॥ పృచ్ఛామి చాన్యచ్చ పరం రహస్యం తదేవ చాగ్రే వద వారిజాక్ష । శ్రీరామచంద్రేఽఖిలలోకసారే భక్తిర్దృఢా నౌర్భవతి ప్రసిద్ధా ॥ ౧౦ ॥ భక్తిః ప్రసిద్ధా భవమోక్షణాయ నాన్యత్తతః సాధనమస్తి కించిత్ । తథాపి హృత్సంశయబంధనం మే విభేత్తుమర్హస్యమలోక్తిభిస్త్వమ్ ॥ ౧౧ ॥ వదంతి రామం పరమేకమాద్యం నిరస్తమాయాగుణసంప్రవాహమ్ । భజంతి చాహర్నిశమప్రమత్తాః పరం పదం యాంతి తథైవ సిద్ధాః ॥ ౧౨ ॥ వదంతి కేచిత్పరమోఽపి రామః । స్వావిద్యయా సంవృతమాత్మసంజ్ఞమ్ । జానాతి నాత్మానమతః పరేణ । సంబోధితో వేదపరాత్మతత్త్వమ్ ॥ ౧౩ ॥ యదిస్మజానాతి కుతో విలాపః । సీతాకృతేఽనేన కృతః పరేణ । జానాతి నైవం యది కేన సేవ్యః । సమో హి సర్వైరపి జీవజాతైః ॥ ౧౪ ॥ అత్రోత్తరం కిం విదితం భవద్భిః । స్తద్బ్రూత మే సంశయభేదివాక్యమ్ ॥ ౧౫ ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ ధన్యాసి భక్తాసి పరాత్మనస్త్వం యజ్జ్ఞాతుమిచ్ఛా తవ రామతత్త్వమ్ । పురా న కేనాప్యభిచోదితోఽహం వక్తుం రహస్యం పరమం నిగూఢమ్ ॥ ౧౬ ॥ త్వయాద్య భక్త్యా పరిచోదితోఽహం । వక్ష్యే నమస్కృత్య రఘూత్తమం తే । రామః పరాత్మా ప్రకృతేరనాది । రానందఏకః పురుషోత్తమో హి ॥ ౧౭ ॥ స్వమాయయా కృత్స్నమిదం హి సృష్ట్వా నభోవదంతర్బహిరాస్థితో యః । సర్వాంతరస్థోఽపి నిగూఢ ఆత్మా స్వమాయయా సృష్టమిదం విచష్టే ॥ జగంతి నిత్యం పరితో భ్రమంతి యత్సన్నిధౌ చుంబకలోహవద్ధి । ఏతన్న జానంతి విమూఢచిత్తాః స్వావిద్యయా సంవృతమానసా యే ॥ ౧౮ ॥ స్వాజ్ఞానమప్యాత్మని శుద్ధబుద్ధే స్వారోపయంతీహ నిరస్తమాయే । సంసారమేవానుసరంతి తే వై పుత్రాదిసక్తాః పురుకర్మయుక్తాః ॥ ౨౦ ॥ జానంతి నైవం హృదయే స్థితం వై । చామీకరం కంఠగతం యథాజ్ఞాః

ఞా॥ ౨౦ ॥ యథా ప్రకాశో నతువిద్యతేతమో జ్యోతిస్స్వభావే పరమేశ్వరేతథా । విశుద్ధవిజ్ఞానఘనే రఘూత్తమేఽవిద్యాకథం స్యాత్పరతః పరాత్మని॥ ౨౧ ॥ యథాహి చాక్ష్ణాభ్రమతా గృహాదికం వినష్టదృష్టేర్భ్రమతీవ దృశ్యతే। తథైవ దేహేంద్రియకర్తురాత్మనః కృతం పరేఽధ్యస్య జనో విముహ్యతి ॥ ౨౨ ॥నాహ్నో నరాత్రి స్సవితుర్యథా భవే। త్ప్రకాశరూపావ్యభిచారతః క్వచిత్ । జ్ఞానంతథాఽజ్ఞానమిదం ద్వయంహరౌ రామేకథం స్థాస్యతి శుద్ధచిద్ఘనే ॥ ౨౩ ॥తస్మాత్పరానందమయే రఘూత్తమే । విజ్ఞానరూపే నహివిద్యతేతమః । అజ్ఞానసాక్షిణ్యరవిందలోచనే । మాయాశ్రయత్వాన్నహి మోహకారణమ్ ॥ ౨౪ ॥ అత్రతే కథయిష్యామి రహస్యమపిదుర్లభమ్ । సీతారామమరుత్సూను సంవాదం మోక్షసాధనమ్ ॥ ౨౫ ॥ పురా రామాయణే రామో రావణం దేవకంటకమ్ । హత్వారణే రణశ్లాఘీ సపుత్రబలవాహనమ్ ॥ ౨౬ ॥ సీతయాసహసుగ్రీవ లక్ష్మణాభ్యాం సమన్వితః । అయోధ్యామగమద్రామో హనూమత్ప్రముఖైర్వృతః ॥ ౨౭ ॥ అభిషిక్తః పరివృతో వసిష్ఠాద్యైర్మహాత్మభిః । సింహాసనే సమాసీనః కోటిసూర్యసమప్రభః ॥ ౨౮ ॥ దృష్ట్వాతదా హనూమంతం ప్రాంజలిం పురతస్స్థితమ్ । కృతకార్యం నిరాకాంక్షం జ్ఞానాపేక్షం మహామతిమ్ ॥ ౨౯ ॥ రామస్సీతా మువాచేదం బ్రూహితత్త్వం హనూమతే । నిష్కల్మషోఽయం జ్ఞానస్య పాత్రంనో నిత్యభక్తిమాన్ ॥ ౩౦ ॥తథేతి జానకీ ప్రాహతత్త్వం రామస్య నిశ్చితం । హనూమతే ప్రపన్నాయ సీతాలోకవిమోహినీ॥ ౩౧॥ సీతా॥ రామం విద్ధి పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానంద మద్వయమ్ । సర్వోపాధివినిర్ముక్తం సత్తామాత్ర మగోచరమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఆనందం నిర్మలం శాంతం నిర్వికారం నిరంజనమ్ । సర్వవ్యాపి నమాత్మానం స్వప్రకాశమకల్మషమ్ ॥ ౩౩ ॥మాం విద్ధిమూలప్రకృతిం సర్గస్థిత్యంతకారిణీమ్ । తస్యసన్నిధిమాత్రేణ సృజామీద మతంద్రితా ॥ ౩౪ ॥ తత్సాన్నిధ్యాన్మయాసృష్టం తస్మిన్నారోప్యతేఽబుధైః ॥ ౩౫ ॥ అయోధ్యానగరేజన్మ రఘువంశేతినిర్మలే ॥ ౩౬ ॥ విశ్వామిత్రసహాయత్వం మఖసంరక్షణం తతః । అహల్యాశాపశమనం చాపభంగో మహేశితుః ॥ ౩౭ ॥ మత్పాణిగ్రహణం పశ్చా

ష్ట్వా ఖరదూషణయోః । అయోధ్యానగరే వాసో మయా ద్వాదశవార్షికః ॥ ౩౬ ॥ దండకారణ్యగమనం విరాధవ
ధ ఏవ చ । మాయామారీచ మరణం మాయాసీతా హృతి స్తథా ॥ ౩౭ ॥ జటాయుషో మోక్షలాభః కబంధస్య తథై
వ చ । శబర్యాః పూజనం పశ్చా త్సుగ్రీవేణ సమాగమః ॥ ౩౮ ॥ వాలినశ్చ వధః పశ్చా త్సీతాన్వేషణమేవ చ । సేతు
బంధశ్చ జలధౌ లంకాయాశ్చ నిరోధనమ్ ॥ ౪౦ ॥ రావణస్య వధో యుద్ధే సపుత్రస్య దురాత్మనః ॥ విభీషణే రాజ్యదా
నం పుష్పకేణ మయాసహ ॥ ౪౧ ॥ అయోధ్యా గమనం పశ్చా ద్రాజ్యే రామాభిషేచనమ్ । ఏవమాదీని కర్మాణి మయై
వాచరితాన్యపి । ఆరోపయంతి రామే౽స్మి న్నిర్వికారే౽ఖిలాత్మని ॥ ౪౨ ॥ రామో నగచ్ఛతి నతిష్ఠతి నానుశోచత్య
కాంక్షతే త్యజతినో నకరోతి కించిత్ । ఆనందమూర్తిరచలః పరిణామహీనో మాయాగుణాననుగతో హి తథా విభాతి ॥
౪౩ ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ తతో రామ స్స్వయం ప్రాహ హనూమంత ముపస్థితమ్ । శృణు తత్త్వం ప్రవక్ష్యామి హ్యాత్మా
నాత్మ పరాత్మనామ్ ॥ ౪౪ ॥ ఆకాశస్య యథాభేద స్త్రివిధో దృశ్యతే మహాన్ ॥ ౪౫ ॥ జలాశయే మహాకాశ స్తదవ
చ్ఛిన్న ఏవహి । ప్రతిబింబాఖ్య మపరం త్రివిధం దృశ్యతే నభః ॥ ౪౬ ॥ బుద్ధ్యవచ్ఛిన్నచైతన్య మేకంపూర్ణమథాపరమ్।
ఆభాస స్త్వ పరంబింబ భూత మేవంత్రిధా చితిః („ఆభాస స్త్వ పరంబిమ్బనూతం„ఇతిపాఠాంతరమ్) ॥ ౪౭ ॥ సాభా
సబుద్ధేః కర్తృత్వ మవిచ్ఛిన్నే౽వికారిణి । సాక్షిణ్యారోప్యతే భ్రాంత్యా జీవత్వంచ తథాబుధైః ॥ ౪౮ ॥ ఆభాసస్తు
మృషాబుద్ధి రవిద్యా కార్యముచ్యతే । అవిచ్ఛిన్నంతు తద్బ్రహ్మ విచ్ఛేదస్తు వికల్పితః ॥ ౪౯ ॥ అవచ్ఛిన్నస్య పూర్ణేన ఏ
కత్వం ప్రతిపాద్యతే । తత్త్వ మస్యాదివాక్యైశ్చ సాభాస స్యాహమ స్తథా ॥ ౪౯ ॥ ఐక్యజ్ఞానం యదోత్పన్నం మహా
వాక్యేన చాత్మనోః । తదావిద్యా స్వకార్యైశ్చ నశ్యత్యేవ నసంశయః ॥ ౫౦ ॥ ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భక్తో మద్భావా
యోపపద్యతే ॥ ౫౦౧ ॥ మద్భక్తి విముఖానాం హి శాస్త్రగర్తేషు ముహ్యతామ్ । నజ్ఞానం నచ మోక్షస్స్యా త్తేషాం
జన్మశతైరపి ॥ ౫౧ ॥ ఇదం రహస్యం హృదయం మమాత్మనో మయైవసాక్షా త్కథితం తవానఘ । మద్భక్తిహీనాయ

అధ్యాత్మరామాయణే బాలకాండే-ద్వితీయస్సర్గః.

శఠాయ న త్వయా వాచ్యమైంద్రా దపి రాజ్యతోఽధికమ్ ॥ ౫౨ ॥ శ్రీమహాదేవః ॥ ఏతత్తేఽభిహితం దేవి శ్రీరామ హృదయం మయా । అతిగుహ్యతమం హృద్యం పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥ ౫౩ ॥ సాక్షాద్రామేణ కథితం సర్వవేదాన్త సంగ్రహమ్ । యః పఠేత్సతతం భక్త్యా స ముక్తో నాత్రసంశయః ॥ ౫౪ ॥ బ్రహ్మహత్యాది పాపాని బహుజన్మార్జితా న్యపి । నశ్యన్త్యేవ న సందేహో రామస్య వచనం యథా ॥ ౫౫ ॥ యోఽతిభ్రష్టోఽతిపాపీ పరధనపరదారేషు నిత్యో ద్యతో వా । స్తేయీ బ్రహ్మఘ్నమాతాపితృవధనిరతో యోగివృన్దాపకారీ । యస్సంపూజ్యాభిరామం పఠతి చ హృద యం రామచన్ద్రస్య భక్త్యా । యోగీన్ద్రైరప్యలభ్యం పద మిహ లభతే సర్వదైశ్వర్యపూజ్యమ్ ॥ ౫౬ ॥

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వరసంవాదే, బాలకాండే, శ్రీరామహృదయంనామ ప్రథమస్సర్గః.

పార్వత్యువాచ.— ధన్యాఽస్మ్యనుగృహీతాఽస్మి కృతార్థాఽస్మి జగత్ప్రభో । విచ్ఛిన్నో మేఽతి సందేహ గ్రన్థి స్త్వదనుగ్రహాత్ ॥ ౧ ॥ త్వన్ముఖాద్గలితం రామ తత్త్వామృతరసాయనమ్ । పిబన్త్యా మే మనో దేవ న తృప్యతి భవాపహమ్ ॥ ౨ ॥ శ్రీరామస్య కథా త్వత్తః శ్రుతా సంక్షేపతో మయా । ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి విస్తరేణ స్ఫుటాక్షరమ్ ॥ ౩ ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ.— శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి గుహ్యాద్గుహ్యతరం మహత్ । అధ్యాత్మరామచరితం రామేణోక్తం పురా మమ ॥ ౪ ॥ తదద్య కథయిష్యామి శృణు తాపత్రయాపహమ్ । యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జన్తురజ్ఞానోత్థ మహాభయాత్ । ప్రాప్నోతి పరమాం ఋద్ధిం దీర్ఘాయుః పుత్రసంతతిమ్ ॥ ౫ ॥ భూమిర్భారేణ మగ్నా దశవదనముఖాశేషరక్షోగణానామ్ । ధృత్వా గోరూపమాదౌ దివిజమునిజనైః సాకమబ్జాసనస్య । గత్వా లోకం రుదన్తీ వ్యసనముపగతం బ్రహ్మణే ప్రాహ సర్వమ్ । బ్రహ్మా ధ్యాత్వా ముహూర్తం సకలమపి హృదా వేద శేషాత్మకత్వాత్ ॥ ౬ ॥ తస్మాత్ క్షీరసముద్రతీరమగమద్బ్రహ్మాథ దేవైర్వృతః । దేవ్యా చాఖిలలోకహృత్స్థమజరం సర్వజ్ఞమీశం హరిమ్ ॥ ౭ ॥ స్తౌతీష్టప్రసిద్ధవిమలాక్షరైః స్తోత్రైః శ్రుతిపురాణోద్భవైః । భక్త్యా గద్గదయా గిరాఽతివిమలై రానన్దబాష్పైర్వృతః ॥ ౮ ॥

తత స్స్వప్రకాశరూపోఽసౌ సహస్రార్కసదృశప్రభః । ఆవిరాసీద్ధరిః ప్రాచ్యాం దిశాం వ్యాపాదయం స్తమః ॥ ౮ ॥ కథంచి ద్దృష్టవాన్ బ్రహ్మా దుర్దర్శమకృతాత్మనామ్ । ఇంద్రనీలప్రతీకాశం స్మితాస్యం పద్మలోచనమ్ ॥ ౯ ॥ కిరీటహారకేయూర కుండలైః కటకాదిభిః । విభ్రాజమానం శ్రీవత్స కౌస్తుభప్రభయాన్వితమ్ ॥ ౧౦ ॥ స్తువద్భిస్సనకాద్యైశ్చ పార్షదైః పరివేష్టితమ్ । శంఖచక్రగదాపద్మ వనమాలా విరాజితమ్ ॥ ౧౧ ॥ స్వర్ణయజ్ఞోపవీతేన స్వర్ణవర్ణాంబరేణ చ । శ్రియా భూమ్యా చ సహితం గరుడోపరిసంస్థితమ్ ॥ ౧౨ ॥ హర్షగద్గదయా వాచా స్తోతుం సముపచక్రమే ॥ ౧౩ ॥ నతోఽస్మి తే పదం దేవ ప్రాణబుద్ధీంద్రియాత్మభిః । యచ్చింత్యతే కర్మపాశాద్ధృది నిత్యం ముముక్షుభిః ॥ ౧౪ ॥ మాయయా గుణమయ్యా త్వం సృజస్యవసి లుంపసి । జగత్తేన న తే లేప ఆనందానుభవాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ తథా శుద్ధిర్న దుష్టానాం దానాధ్యయన కర్మభిః । శుద్ధాత్మనాం తే యశసి సదా భక్తిమతాం యథా ॥ ౧౬ ॥ అత స్త్వదంఘ్రి స్మృతి ర్భక్తి స్త్వత్ప్రాప్త్యుపాయ శ్రేయసే । సత్యోక స్త్వం హృదయే నిత్యం మునిభి స్త్వం త్వనైర్వృతః ॥ ౧౭ ॥ బ్రహ్మాద్యా స్సర్వ సిద్ధ్యర్థ మస్మాభిః పూర్వసేవితః । అపరోక్షానుభూత్యర్థం జ్ఞానిభిర్హృది భావితః ॥ ౧౮ ॥ తవాంఘ్రిపూజానిర్మాల్య తులసీమాలయా విభో । స్పర్ధతే వక్షసి పదం లబ్ధ్వాపి శ్రీస్సపత్నివత్ ॥ ౧౯ ॥ అత స్త్వత్పాదభక్తేషు తవ భక్తిః శ్రియోఽధికా । భక్తిమేవాభివాంఛంతి త్వద్భక్తా స్సారవేదినః ॥ ౨౦ ॥ అత స్త్వత్పాదకమలే భక్తిరేవ సదాస్తు మే । సంసారామయతప్తానాం భేషజం భక్తిరేవ తే ॥ ౨౧ ॥ ఇతి బ్రువంతం బ్రహ్మాణం బభాషే భగవాన్ హరిః । కిం కరోమీతి తం వేధాః ప్రత్యువాచాతి హర్షితః ॥ భగవన్ రావణో నామ పౌలస్త్య తనయో మహాన్ । రాక్షసానా మధిపతి ర్మద్దత్తవరదర్పితః ॥ ౨౩ ॥ త్రిలోకీం లోకపాలాంశ్చ బాధతే విశ్వబాధకః । మానుషేణ మృతి స్తస్య మయా కల్యాణకల్పితా ॥ ౨౪ ॥ అత స్త్వం మానుషో భూత్వా జహి దేవరిపుం ప్రభో ॥ ౨౫ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ కశ్యపస్య వరో దత్త స్తపసా తోషితేన మే ॥ ౨౬ ॥ యాచితః పుత్రభావాయ తథే త్యంగీకృతం మయా । స ఇదానీం దశరథో భూత్వా తిష్ఠతి భూతలే ॥ ౨౭ ॥ తస్యాహం

పుత్రీభూత్వా కౌసల్యాయాం శుభేదినే । చతుర్ధాత్మానమేవాహం సృజామీ తరయోః పృథక్ ॥ ౨౬ ॥ యోగ
మాయాపి సీతేతి జనకస్య గృహే తదా । ఉత్పత్స్యతే తయాసార్ధం సర్వం సంపాదయామ్యహమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యుక్త్వాన్త
ర్దధే విష్ణుర్బ్రహ్మా దేవానథాబ్రవీత్ ॥ ౨౮ ॥ విష్ణుర్మానుషరూపేణ భవిష్యతి రఘోఃకులే ॥ ౨౯ ॥ యూ
యం సృజధ్వం సర్వేపి వానరీష్వంశసంభవాన్ । విష్ణోస్సహాయం కురుత యావత్ స్థాస్యతి భూతలే ॥ ౩౦ ॥ ఇతి దేవా
న్సమాదిశ్య సమాశ్వాస్య చ మేదినీమ్ । యయౌ బ్రహ్మా స్వభవనం విజ్వరస్సుఖమాస్థితః ॥ ౩౧ ॥ దేవాశ్చ సర్వే హరి
రూపధారిణః । స్థితాస్సహాయార్థమితస్తతో హరేః । మహాబలాః పర్వతవృక్షయోధినః । ప్రతీక్షమాణా భగవన్త
మీశ్వరమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఇతి, శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వరసంవాదే, బాలకాండే, ద్వితీయస్సర్గః.

అథ రాజా దశరథ శ్శ్రీమాన్ సత్యపరాయణః । అయోధ్యాధిపతిర్వీర స్సర్వలోకేషు విశ్రుతః ॥ ౧ ॥ సోనపత్య
త్వదుఃఖేన పీడితో గురుసేవకః । వసిష్ఠం స్వకులాచార్య మభివాద్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ స్వామిన్ పుత్రాః కథం మే స్యు స్స
ర్వలక్షణలక్షితాః । పుత్రహీనస్య మే రాజ్యం సర్వం దుఃఖాయ కల్పతే ॥ ౩ ॥ తతోబ్రవీ ద్వసిష్ఠస్తం భవిష్యన్తి సుతా స్తవ ।
చత్వార స్సత్త్వసంపన్నా లోకపాలా ఇవాపరాః ॥ ౪ ॥ శాన్తాభర్తార మానీయ ఋశ్యశృఙ్గం తపోధనమ్ । అస్మాభి
స్సహితః పుత్ర కామేష్టిం శీఘ్రమాచర ॥ ౫ ॥ తథేతి మునిమానీయ మన్త్రిభిస్సహిత శ్శుచిః । యజ్ఞకర్మ సమారేభే ము
నిభిర్వీతకల్మషైః ॥ ౬ ॥ శ్రద్ధయా హూయమానేగ్నౌ తప్తజామ్బూనదప్రభః । పాయసం స్వర్ణపాత్రస్థం గృహీ
త్వోవాచ హవ్యవాట్ ॥ ౭ ॥ గృహాణ పాయసం దివ్యం పుత్రీయం దేవనిర్మితమ్ । లప్స్యసే పరమాత్మానం పుత్ర
త్వేన న సంశయః ॥ ౮ ॥ ఇత్యుక్త్వా పాయసం దత్త్వా రాజ్ఞే సోన్తర్దధేనలః । వవన్దే మునిశార్దూలౌ రాజా లబ్ధమ
నోరథః ॥ ౯ ॥ వసిష్ఠ ఋశ్యశృఙ్గాభ్యా మనుజ్ఞాతో దదౌ హవిః । కౌసల్యాయై చ కైకేయ్యై అర్ధ మర్ధం ప్రయత్నతః
॥ ౧౦ ॥ తతస్సుమిత్రా సంప్రాప్తా జగృధ్నుః పౌత్రికం చరుమ్ । కౌసల్యా తు స్వభాగార్ధం దదౌ తస్యై ముదాన్వితా ॥

౧౧ । కైకేయీ ... ద్విభాగం దదౌ ప్రీతిసమన్వితా । తతస్సర్వాః స్త్రియో గర్భం దధుః ... ॥ ౧౨ ॥ దేవతా ఇవ రేజుస్తాః స్వభాసా రాజమందిరే । దశమే మాసి కౌసల్యా సుషువే పుత్రమద్భుతమ్ ॥ ౧౩ ॥ మధుమాసే సితే పక్షే నవమ్యాం కర్కటే శుభే । పునర్వస్వృక్షసహితే ఉచ్చస్థే గ్రహపంచకే ॥ ౧౪ ॥ మేషం పూషణి సంప్రాప్తే పుష్పవృష్టిసమాకులే । ఆవిరాసీజ్జగన్నాథః పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౧౫ ॥ నీలోత్పలదళశ్యామః పీతవాసాశ్చతుర్భుజః । జలజారుణనేత్రాంతః స్ఫురత్కుండలమండితః ॥ ౧౬ ॥ సహస్రార్కప్రతీకాశః కిరీటీ కుంచితాలకః । శంఖచక్రగదాపద్మవనమాలావిరాజితః ॥ ౧౭ ॥ అనుగ్రహాఖ్యహృత్స్థేందుసూచకస్మితచంద్రికః । కరుణారససంపూర్ణవిశాలోత్పలలోచనః । శ్రీవత్సహారకేయూరనూపురాదివిభూషణః ॥ ౧౮ ॥ దృష్ట్వా తం పరమాత్మానం కౌసల్యా విస్మయాకులా ॥ ౧౯ ॥ హర్షాశ్రుపూర్ణనయనా నత్వా ప్రాంజలిరబ్రవీత్ । దేవదేవ నమస్తేస్తు శంఖచక్రగదాధర ॥ ౨౦ ॥ పరమాత్మాచ్యుతోఽనంతః పూర్ణస్త్వం పురుషోత్తమః । వదంత్యగోచరం వాచాం బుద్ధ్యాదీనామతీంద్రియమ్ । త్వాం వేదవాదినస్సత్తామాత్రం జ్ఞానైకవిగ్రహమ్ ॥ ౨౧ ॥ త్వమేవ మాయయా విశ్వం సృజస్యవసి హంసి చ । సత్త్వాదిగుణసంయుక్తస్తుర్య ఏవామలస్సదా ॥ ౨౨ ॥ కరోషీవ న కర్తా త్వం గచ్ఛసీవ న గచ్ఛసి । శృణోషి న శృణోషీవ పశ్యసీవ న పశ్యసి ॥ ౨౩ ॥ అప్రాణో హ్యమనాశ్శుద్ధ ఇత్యాది శ్రుతిరబ్రవీత్ । సమస్సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్నపి న లక్ష్యసే ॥ ౨౪ ॥ అజ్ఞానధ్వాంతచిత్తానాం వ్యక్త ఏవ సుమేధసామ్ । జఠరే తవ దృశ్యంతే బ్రహ్మాండాః పరమాణవః ॥ ౨౫ ॥ త్వం మమోదరసంభూత ఇతి లోకాన్విడంబసే । భక్తేషు పారవశ్యం తే దృష్టం మేఽద్య రఘూత్తమ । సంసారసాగరే మగ్నా పతిపుత్రధనాదిషు । భ్రమామి మాయయా తేఽద్య పాదమూలముపాగతా ॥ ౨౬ ॥ దేవ త్వద్రూపమేతన్మే సదా తిష్ఠతు మానసే । ఆవృణోతు న మాం మాయా తవ విశ్వవిమోహినీ ॥ ౨౭ ॥ ఉపసంహర విశ్వాత్మన్నదో రూపమలౌకికమ్ । దర్శయస్వ మహానంద బాలభావం సుకోమలమ్ ॥ ౨౮ ॥ లలితాలింగనాలాపైస్తరిష్యామ్యుత్కటం తమః ॥ ...

శ్రీభగవానువాచ — యద్యదిష్టం తవాస్త్యమ్బ తత్తద్భవతు నాన్యథా ॥ ౨౯ ॥ అహం తు బ్రహ్మణా పూర్వం భూమేర్భా
రాపహృత్తయే । ప్రార్థితో రావణం హంతుం మానుషత్వముపాగతః ॥ ౩౦ ॥ త్వయా దశరథేనాహం తపసారాధితః పురా ।
మత్పుత్రత్వాభికాంక్షిణ్యా తథా కృతమనిందితే ॥ ౩౧ ॥ రూపమేతత్త్వయా దృష్టం ప్రాక్తనం తపసః ఫలమ్ । మద్దర్శనం
విమోక్షాయ కల్పతే హ్యన్యదుర్లభమ్ ॥ ౩౨ ॥ సంవాదమావయోర్యస్తు పఠేద్వా శృణుయాదపి । స యాతి మమ సారూ
ప్యం మరణే మత్స్మృతిం లభేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా మాతరం రామో బాలో భూత్వా రురోద హ । బాలత్వేఽపీంద్రనీలాభో
విశాలాక్షోఽతిసుందరః ॥ ౩౪ ॥ బాలారుణప్రతీకాశో లాలితాఖిలలోకపః । అథ రాజా దశరథః శ్రుత్వా పుత్రోద్భవో
త్సవమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఆనందార్ణవమగ్నోఽసావాయయౌ గురుణా సహ । రామం రాజీవపత్రాక్షం దృష్ట్వా హర్షాశ్రుసంప్లుతః ॥
౩౬ ॥ గురుణా జాతకర్మాణి కర్తవ్యాని చకార సః । కైకేయీ చాథ భరతమసూత కమలేక్షణా ॥ ౩౭ ॥ సుమిత్రా
యాం యమౌ జాతౌ పూర్ణేందుసదృశాననౌ । తదా గ్రామసహస్రాణి బ్రాహ్మణేభ్యో ముదా దదౌ ॥ ౩౮ ॥ సువర్ణాని చర
త్నాని వాసాంసి సురభీః శుభాః । యస్మిన్ రమంతే మునయో విద్యయాఽజ్ఞానవిప్లవే ॥ ౩౯ ॥ తం గురుః ప్రాహ రామేతి
రమణాద్రామ ఇత్యపి । భరణాద్భరతో నామ లక్ష్మణం లక్షణాన్వితమ్ ॥ ౪౦ ॥ శత్రుఘ్నం శత్రుహంతారమేవం గురురభాష
త । లక్ష్మణో రామచంద్రేణ శత్రుఘ్నో భరతేన చ ॥ ౪౧ ॥ ద్వంద్వీభూయ చరంతౌ తౌ పాయసాంశానుసారతః । రామస్తు
లక్ష్మణేనాథ విచరన్ బాలలీలయా ॥ ౪౨ ॥ రమయామాస పితరౌ చేష్టితైర్ముగ్ధభాషితైః । ఫాలే స్వర్ణమయాశ్వత్థ మణి
ముక్తామయప్రభమ్ ॥ ౪౩ ॥ కంఠే రత్నమణివ్రాతమధ్యదీపినఖాంచితమ్ । కర్ణయోస్స్వర్ణసంపన్నరత్నార్జునసటాంకితమ్ ॥
౪౪ ॥ ,,రత్నార్జునకలాటుకమ్,, ఇతి పాఠాంతరమ్ ॥ శింజానమణిమంజీరకటిసూత్రాంగదైర్వృతమ్ । స్మితవక్త్రాల్పదశ
నమింద్రనీలమణిప్రభమ్ ॥ ౪౫ ॥ అంగణే రింగమాణం తం తర్ణకాననుసర్వతః । దృష్ట్వా దశరథో రాజా కౌసల్యా ముముదే
తదా ॥ ౪౬ ॥ భోక్ష్యమాణో దశరథో రామమేహీతి చాసకృత్ । ఆహ్వయత్యతిహర్షేణ ప్రేమ్ణా నాయాతి లీలయా ॥ ౪౭ ॥

ర్తుం భవాపహ। ఇతి ప్రార్థయాచితేఽసౌ భగవాన్ ఘోరతాపసః ॥ ౧౬ ॥ తద్దేహ్యస్మై పుత్రౌ త్వం జాతౌ
రామః స్వయమేవహి శేషస్తు లక్ష్మణో రాజన్ రామమేవాన్వపద్యత ॥ ౧౭ ॥ జాతౌ భరతశత్రుఘ్నౌ శంఖచక్రే గదాభృతః
। యోగమాయాపి సీతేతి జాతా జనకనన్దినీ ॥ ౧౮ ॥ విశ్వామిత్రోఽపి రామాయ తాం యోజయితుమాగతః । ఏ
తద్గుహ్యతమం రాజన్న వక్తవ్యం కదాచన ॥ ౧౯ ॥ అతః ప్రీతేన మనసా పూజయిత్వాఽథ కౌశికమ్ । ప్రేషయస్వ
రఘూనాథం రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ ॥ ౨౦ ॥ వసిష్ఠేనైవ ముక్తస్తు రాజా దశరథస్తదా ॥ కృతకృత్యమివాత్మానం మే
నే ప్రముదితాన్తరః ॥ ౨౧ ॥ ఆహూయ రామరామేతి లక్ష్మణేతిచ సాదరమ్ । ఆలిఙ్గ్య మూర్ధ్న్యవఘ్రాయ కౌశికా
య సమర్పయత్ ॥ ౨౨ ॥ తతోఽతిహృష్టో భగవాన్విశ్వామిత్రః ప్రతాపవాన్ । ఆశీర్భిరభినన్ద్యాథ రాజానం రామ
లక్ష్మణౌ ॥ ౨౩ ॥ గృహీత్వా చాపతూణీర బాణఖడ్గధరౌ యయౌ । కించిద్దేశమతిక్రమ్య రామ మాహూయభక్తితః॥
౨౪ ॥ దదౌ బలాం చాతిబలాం విద్యే ద్వే దేవనిర్మితే । యయోర్గ్రహణమాత్రేణ క్షుత్క్షామాది న జాయతే ॥ ౨౫ ॥
తత ఉత్తీర్య గంగాం తే తాటకావనమాగమన్ । విశ్వామిత్ర స్తదా ప్రాహ రామం సత్యపరాక్రమమ్ ॥ ౨౬ ॥ అత్రా
స్తే తాటకానామ రాక్షసీ కామరూపిణీ । బాధతే లోక మఖిలం జహి తా మవిచారయన్ ॥ ౨౭ ॥ తథేతి ధను రాదా
య సగుణం రఘునన్దనః । టంకార మకరోత్తేన శబ్దే నాపూరయ ద్వనమ్ ॥ ౨౮ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాఽసహమానా సా తా
టకా ఘోరరూపిణీ । క్రోధసమ్మూర్ఛితా రామ మభిదుద్రావ మేఘవత్ ॥ ౨౯ ॥ తామేకేన శరేణాశు తాడయామాస
వక్షసి । పపాత విపినే ఘోరా వమన్తీ రుధిరం బహు॥ ౩౦ ॥ తతోఽదృశ్యత యక్షీ సర్వాభరణభూషితా। శాపాత్పిశా
చతాం ప్రాప్తా ముక్తా రామప్రసాదతః ॥ ౩౧ ॥ నత్వా రామం పరిక్రమ్య గతా రామాజ్ఞయా దివమ్ । తతోఽతిహృ
ష్టః పరిరభ్య రామం । మూర్ధన్యవఘ్రాయ విచిన్త్య కించిత్ ॥ ౩౨ ॥ సర్వాస్త్రజాలం సరహస్యమన్త్రం । ప్రీత్యా
ఽదాద్రామాయ దదౌ మునీన్ద్రః ॥ ౩౩ ॥ ఇతి, శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వర సంవాదే బాలకాండే, చతుర్థస్సర్గః.

తత్ర కామాశ్రమే రమ్యే కాననే మునిసంకులే । ఉషిత్వా రజనీమేకాం ప్రభాతే ప్రస్థితాశ్శనైః ॥ ౧ ॥ సిద్ధాశ్రమం గతాస్సర్వే సిద్ధచారణసేవితమ్ । విశ్వామిత్రేణ సందిష్టా మునయస్తన్నివాసినః ॥ ౨ ॥ పూజాం చ మహతీం చక్రూ రామలక్ష్మణయోస్తదా । శ్రీరామః కౌశికం ప్రాహ మునే దీక్షాం ప్రవిశ్యతామ్ ॥ ౩ ॥ దర్శయస్వ మహాభాగ కుతస్తౌ రాక్షసాధమౌ । తథేత్యుక్త్వా మునిర్యష్టు మారేభే మునిభిస్సహ ॥ ౪ ॥ మధ్యాహ్నే దదృశాతే తౌ రాక్షసౌ కామరూపిణౌ । మారీచశ్చ సుబాహుశ్చ వర్షన్తౌ రుధిరాస్థినీ ॥ ౫ ॥ రామోఽపి ధనురాదాయ ద్వౌ బాణౌ సందధే సుధీః । ఆకర్ణాంతం సమాకృష్య విససర్జ తయోః పృథక్ ॥ ౬ ॥ తయోర్మారీచమేకస్తు భ్రామయన్ శతయోజనమ్ । పాతయామాస జలధౌ తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౭ ॥ ద్వితీయోఽగ్నిమయో బాణః సుబాహుమజయత్తదా । అపరే లక్ష్మణేనాశు హతాస్తదనుయాయినః ॥ ౮ ॥ పుష్పవృష్టిరాసీద్దివ్యా రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ । దేవదుందుభయో నేదుస్తుష్టువుస్సిద్ధచారణాః ॥ ౯ ॥ విశ్వామిత్రస్తు సంపూజ్య పూజార్హం రఘునందనమ్ । అంకే నివేశ్య చాలింగ్య భక్త్యా బాష్పాకులేక్షణః ॥ ౧౦ ॥ భోజయిత్వా సహ భ్రాత్రా రామం పక్వఫలాదిభిః । పురాణవాక్యైర్మధురైర్నినాయ దివసత్రయమ్ ॥ ౧౧ ॥ చతుర్థేఽహని సంప్రాప్తే కౌశికో రామమబ్రవీత్ । రామ రామ మహాయజ్ఞం ద్రష్టుం గచ్ఛామహే వయమ్ ॥ ౧౨ ॥ విదేహరాజనగరే జనకస్య మహాత్మనః । తత్ర మాహేశ్వరం చాపమస్తి న్యస్తం పినాకినా ॥ ౧౩ ॥ ద్రక్ష్యసి త్వం మహాసత్త్వం పూజ్యసే జనకేన చ । ఇత్యుక్త్వా మునిభిస్తాభ్యాం యయౌ గంగాసమీపగమ్ ॥ ౧౪ ॥ గౌతమస్యాశ్రమం పుణ్యం యత్రాహల్యా స్థితా తపః । దివ్యపుష్పఫలోపేత పాదపైః పరివేష్టితమ్ ॥ ౧౫ ॥ మృగపక్షిగణైర్హీనం నానాజంతువివర్జితమ్ । దృష్ట్వోవాచ మునిం శ్రీమాన్ రామో రాజీవలోచనః ॥ ౧౬ ॥ కస్యైతదాశ్రమపదం భాతి భాస్వత్పురం మహత్ । పత్రపుష్పఫలైర్యుక్తం జంతుభిః పరివర్జితమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఆహ్లాదయతి మే చేతో భగవన్ బ్రూహి తత్త్వతః ॥ ౧౮ ॥ విశ్వామిత్ర ఉవాచ ― శృణు రామ పురా వృత్తం గౌతమో లోకవిశ్రుతః । సర్వధర్మభృతాం శ్రేష్ఠస్తపసారాధయన్ హరిమ్ ॥ ౧౯ ॥ తస్మై బ్రహ్మా దదౌ కన్యా

మహల్యాం లోకసుందరీమ్ । బ్రహ్మణోక్తో సంతుష్టః శుశ్రూషణపరాయణామ్ ॥ ౨౦ ॥ తయాసార్ధమిహావాత్సీద్గౌత
మస్తపతాం వరః । శక్రస్తు తాం ధర్షయితుమన్తరం ప్రేప్సురన్వహమ్ ॥ ౨౧ ॥ కదాచిన్మునివేషేణ గౌతమే నిర్గతే గృహాత్ ।
ధర్షయిత్వాథ నిరగాత్త్వరితం మునిరభ్యగాత్ ॥ ౨౨ ॥ దృష్ట్వా ప్లవన్తం స్వరూపేణ మునిః పరమకోపనః । పప్రచ్ఛ క
స్త్వం దుష్టాత్మన్ మమరూపధరోఽధమః ॥ ౨౩ ॥ సత్యం బ్రూహి న చేద్భస్మ కరిష్యామి న సంశయః । సోఽబ్రవీద్దేవరాజోఽహం
పాహి మాం కామకింకరమ్ ॥ కృతం జుగుప్సితం కర్మ మయా కుత్సితచేతసా । గౌతమః క్రోధతామ్రాక్షః శశాప దివిజాధి
పమ్ ॥ ౨౪ ॥ యోనిలంపట దుష్టాత్మన్ సహస్రభగవాన్భవ । శప్త్వా తం దేవరాజానం ప్రవిశ్య స్వాశ్రమం ద్రుతమ్ ॥ ౨౫ ॥
దృష్ట్వాహల్యాం వేపమానాం ప్రాంజలిం గౌతమోఽబ్రవీత్ । దుష్టే త్వం తిష్ఠ దుర్వృత్తే శిలాయామాశ్రమే మమ ॥ ౨౬ ॥
నిరాహారా దివారాత్రం తపః పరమమాస్థితా । ఆతపానిలవర్షాది సహిష్ణుః పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౭ ॥ ధ్యాయన్తీ రామమేకా
గ్రమనసా హృది సంస్థితమ్ । నానాజన్తువిహీనోఽయమాశ్రమో మే భవిష్యతి ॥ ౨౮ ॥ ఏవం వర్షసహస్రేషు బహ్వతీ
తేషు వై । రామో దాశరథిః శ్రీమానాగమిష్యతి సానుజః ॥ ౩౦ ॥ యదా త్వదాశ్రయశిలాం పాదాభ్యామాక్రమిష్యతి ।
తదైవ ధూతపాపా త్వం రామం సంపూజ్య భక్తితః ॥ ౩౧ ॥ పరిక్రమ్య నమస్కృత్య స్తుత్వా శాపాద్విమోక్ష్యసే । పూర్వవ
చ్ఛుశ్రూషణం కరిష్యసి యథాసుఖమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యుక్త్వా గౌతమః ప్రాగాద్ధిమవన్తం నగోత్తమమ్ । తదాప్రభృత్యహల్యా
సా తానాన్యదృశ్యా స్వాశ్రమే శుభే ॥ ౩౩ ॥ తవ పాదరజఃస్పర్శం కాంక్షన్తీ పవనాశనా । ఆస్తేఽద్యాపి రఘుశ్రేష్ఠ తపో
దుష్కరమాస్థితా ॥ ౩౪ ॥ పావయస్వ మునేర్భార్యామహల్యాం బ్రహ్మణః సుతామ్ । ఇత్యుక్త్వా రాఘవం హస్తే గృహీత్వా
మునిపుంగవః ॥ ౩౫ ॥ దర్శయామాస చాహల్యాముగ్రేణ తపసాస్థితామ్ । రామః శిలాం పదా స్పృష్ట్వా తాం చాపశ్యత్తపో
ధనామ్ ॥ ౩౬ ॥ ననామ రాఘవోఽహల్యాం రామోఽహమితి చాబ్రవీత్ । తతో దృష్ట్వా రఘుశ్రేష్ఠం పీతకౌశేయవాస
సమ్ ॥ ౩౭ ॥ చతుర్భుజం శంఖచక్రగదాపంకజధారిణమ్ । ధనుర్బాణధరం రామం లక్ష్మణేన సమన్వితమ్ ॥ ౩౮ ॥ స్మిత

...రక్తపద్మనేత్రం శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్ । నీలమాణిక్యసంకాశం ద్యోతయన్తం దిశో దశ ॥ ౩౯ ॥ దృష్ట్వా రామం రమానాథం హర్షవిస్ఫారితేక్షణా । గౌతమస్య వచః స్మృత్వా జ్ఞాత్వా నారాయణం పరమ్ ॥ ౪౦ ॥ సంపూజ్యార్ఘ్యవిధినా ప్రేమ సుస్మృష్ట్యా దీర్ఘనిర్వృతా । హర్షాశ్రుజలనేత్రాన్తా దణ్డవత్ప్రణిపత్య సా ॥ ౪౧ ॥ ఉత్థాయ చ పునర్దృష్ట్వా రామం రాజీవలోచనమ్ । పులకాంకితసర్వాంగా గిరా గద్గదయైలత ॥ ౪౨ ॥ అహో కృతార్థాస్మి జగన్నివాస తే పాదాబ్జసంలగ్నరజఃకణాదహమ్ । స్పృశామి యత్పద్మజశఙ్కరాదిభిర్విమృగ్యతే రన్ధితమానసైస్సదా ॥ ౪౩ ॥ అహో విచిత్రం తవ రామ చేష్టితం మనుష్యభావేన విమోహయఞ్జగత్ । చలస్యజస్రం చరణాదివర్జిత సంపూర్ణ ఆనన్దమయోతిమాయికః ॥ ౪౪ ॥ యత్పాదపఙ్కజపరాగపవిత్రగాత్రా భాగీరథీ భవవిరిఞ్చిముఖాన్ పునాతి । సాక్షాత్స ఏవ మమ దృగ్విషయో యదాస్తే కిం వర్ణ్యతే మమ పురాకృతభాగధేయమ్ ॥ ౪౫ ॥ మర్త్యావతారే మనుజాకృతిం హరిం రామాభిధేయం రమణీయదేహినమ్ । ధనుర్ధరం పద్మవిశాలలోచనం భజామి నిత్యం న పరాన్ భజిష్యే ॥ ౪౬ ॥ యత్పాదపఙ్కజరజః శ్రుతిభిర్విమృగ్యం యన్నాభిపఙ్కజభవః కమలాసనశ్చ । యన్నామసారరసికో భగవాన్పురారిః తం రామచన్ద్రమనిశం హృది భావయామి ॥ ౪౭ ॥ యస్యావతారచరితాని విరిఞ్చిలోకే గాయన్తి నారదముఖా భవపద్మజాద్యాః । ఆనన్దజాశ్రుపరిషిక్తకుచాగ్రసీమా వాగీశ్వరీ చ తమహం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪౮ ॥ సోయం పరాత్మా పురుషః పురాణ ఏషః స్వయంజ్యోతిరనన్త ఆద్యః । మాయాతనుం లోకవిమోహనీయాం ధత్తే పరానుగ్రహ ఏష రామః ॥ ౪౯ ॥ అయం హి విశ్వోద్భవసంయమానామేకః స్వమాయాగుణబిమ్బితో యః । విరిఞ్చివిష్ణ్వీశ్వరనామభేదాన్ ధత్తే స్వతన్త్రః పరిపూర్ణ ఆత్మా ॥ ౫౦ ॥ నమోస్తు తే రామ తవాఙ్ఘ్రిపఙ్కజం శ్రియా ధృతం వక్షసి లాలితం ప్రియాత్ । ఆక్రాన్తమేకేన జగత్త్రయం పురా ధ్యేయం మునీన్ద్రైరభిమానవర్జితైః ॥ ౫౧ ॥ జగతామాదిభూతస్త్వం జగత్త్వం జగదాశ్రయః । సర్వభూతేష్వసంయుక్త ఏకో భాతి భవాన్పరః ॥ ౫౨ ॥ ఓఙ్కారవాచ్యస్త్వం రామ వాచామవిషయః పుమాన్ । వాచ్యవా...

నైకభేదేన భవానేవ జగన్మయః ॥ ౫౩ ॥ కార్యకారణకర్తృత్వఫలసాధనభేదతః॥ ఏకో విభాసి రామ త్వం మాయయా బహురూపయా ॥ ౫౪ ॥ త్వన్మాయామోహితధియస్త్వాం న జానన్తి తత్త్వతః । మానుషం త్వాభిమన్యన్తే మాయినం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౫౫ ॥ ఆకాశవత్త్వం సర్వత్ర బహిరన్తర్గతోఽమలః । అసఙ్గో హ్యచలో నిత్యశ్శుద్ధో బుద్ధస్సదవ్యయః ॥ ౫౬ ॥ యోషిన్మూఢాహమజ్ఞా తే తత్త్వం జానే కథం విభో । తస్మాత్తే శతశో రామ నమస్కుర్యామనన్యధీః ॥ ౫౭ ॥ దేవ మే యత్ర కుత్రాపి స్థితాయా అపి సర్వదా । త్వత్పాదకమలే సక్తా భక్తిరేవ సదాఽస్తు మే ॥ ౫౮ ॥ నమస్తే పురుషాధ్యక్ష నమస్తే భక్తవత్సల । నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ నారాయణ నమోఽస్తు తే ॥ ౫౯ ॥ భవభయహరమేకం భానుకోటిప్రకాశం । కరధృతశరచాపం కాలమేఘావభాసమ్ । కనకరుచిరవస్త్రం రత్నవత్కుణ్డలాఢ్యం । కమలవిశదనేత్రం సానుజం రామమీడే ॥ ౬౦ ॥ స్తుత్వైవం పురుషం సాక్షాద్రాఘవం పురతః స్థితమ్ । పరిక్రమ్య ప్రణమ్యాశు సానుజ్ఞాతా యయౌ పతిమ్ ॥ ౬౧ ॥ అహల్యయా కృతం స్తోత్రం యః పఠేద్భక్తిసంయుతః । స ముచ్యతేఽఖిలైః పాపైః పరం బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥ ౬౨ ॥ పుత్రాద్యర్థే పఠేద్భక్త్యా రామం హృది నిధాయ చ । సంవత్సరేణ లభతే వన్ధ్యాఽపి సుపుత్రకమ్ ॥ ౬౩ ॥ సర్వాన్కామానవాప్నోతి రామచన్ద్రప్రసాదతః ॥ ౬౪ ॥ బ్రహ్మఘ్నో గురుతల్పగోఽపి పురుషః స్తేయీ సురాపోఽపి వా । మాతృభ్రాతృవిహింసకోఽపి సతతం భోగైకబద్ధాతురః । నిత్యం స్తోత్రమిదం జపన్ రఘుపతిం భక్త్యా హృదన్తః స్మరన్ । ధ్యాయన్ముక్తిముపైతి కిం పునరసౌ స్వాచారయుక్తో నరః ॥ ౬౫ ॥

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే ఉమామహేశ్వరసంవాదే, బాలకాండే అహల్యోద్ధారణం నామ పఞ్చమస్సర్గః ॥

విశ్వామిత్రోఽథ తం ప్రాహ రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ । గచ్ఛామో వత్స మిథిలాం జనకేనాభిపాలితామ్ ॥ ౧ ॥ దృష్ట్వా క్రతువరం పశ్చాదయోధ్యాం గన్తుమర్హసి ॥ ౨ ॥ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ గఙ్గాతీరం సహ రాఘవః । తస్మిన్కాలే నావికేన నిషిద్ధో రఘుసత్తమః ॥ ౩ ॥ నావికస్త్వాహ రామం క్షాలయామి తవ పాదపఙ్కజమ్ । నాథ దారుదృషదోః కిమన్తరమ్

మానుషీకరణచూర్ణమస్తి తే । పాదయోరితి కథా ప్రథీయసీ ॥ ౩ ॥ పాదాంబుజం తే విమలం హి కృత్వా । పశ్చాత్పరం తీరమహం నయామి । నోచేత్తరీ సద్యువతీ మలేన స్యాచ్చేద్విభో విద్ధి కుటుంబహానిః ॥ ౪ ॥ ఇత్యుక్త్వా క్షాలితౌ పాదౌ పరంతీరం తతో గతః । కౌశికో రఘునాథేన సహితో మిథిలాం యయౌ ॥ ౫ ॥ విదేహస్య పురం ప్రాప్త ఋషివాటం సమావిశత్ । ప్రాప్తం కౌశికమాకర్ణ్య జనకోఽతి ముదాన్వితః ॥ ౬ ॥ పూజాద్రవ్యాణి సంగృహ్య సోపాధ్యాయ స్సమాయయౌ । దణ్డవత్ప్రణిపత్యాథ పూజయామాస కౌశికమ్ ॥ ౭ ॥ పప్రచ్ఛ రామౌ దృష్ట్వా సర్వలక్షణసంయుతౌ । ద్యోతయంతౌ దిశస్సర్వాశ్చంద్రసూర్యావివాపరౌ ॥ ౮ ॥ కస్యైతౌ నరశార్దూలౌ పుత్రౌ దేవసుతోపమౌ । మనః ప్రీతికరౌ మేఽద్య నరనారాయణావివ ॥ ౯ ॥ ప్రత్యువాచ మునిః ప్రీతో హర్షయన్ జనకం తదా । పుత్రౌ దశరథస్యైతౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ ౧౦ ॥ మఖసంరక్షణార్థాయ మయానీతౌ పితుః పురాత్ । ఆగచ్ఛన్ రాఘవో మార్గే తాటకాం విశ్వఘాతినీమ్ ॥ ౧౧ ॥ శరేణైకేన హతవాన్నోదితో మేఽతివిక్రమః । తతో మమాశ్రమం గత్వా మమ యజ్ఞవిఘాతకాన్ ॥ ౧౨ ॥ సుబాహుప్రముఖాన్ హత్వా మారీచం సాగరేఽక్షిపత్ । తతో గఙ్గాతటే పుణ్యే గౌతమస్యాశ్రమే శుభే ॥ ౧౩ ॥ గత్వా తత్ర శిలారూపా గౌతమస్య వధూః స్థితా । పాదపఙ్కజసంస్పర్శాత్కృతా మానుషరూపిణీ । దృష్ట్వాఽహల్యాం నమస్కృత్య తయా సమ్యక్ప్రపూజితః ॥ ౧౪ ॥ ఇదానీం ద్రష్టుకామస్తే గృహే మాహేశ్వరం ధనుః । పూజితం రాజభిస్సర్వైర్ద్రష్టుమిచ్ఛతి సువ్రత ॥ ౧౫ ॥ అతో దర్శయ రాజేన్ద్ర శైవం చాపమనుత్తమమ్ । దృష్ట్వాఽయోధ్యాం జిగమిషుః పితరం ద్రష్టుమిచ్ఛతి ॥ ౧౬ ॥ ఇత్యుక్తో మునినా రాజా పూజార్హౌ ఇతి పూజయా । పూజయామాస ధర్మజ్ఞో విధిదృష్టేన కర్మణా ॥ ౧౭ ॥ తతః స్వం ప్రేషయామాస మంత్రిణం బుద్ధిమత్తరమ్ । శీఘ్రమానయ విశ్వేశచాపం రామాయ దర్శయ ॥ ౧౮ ॥ తతో గతే మంత్రివరే రాజా కౌశికమబ్రవీత్ । యది రామో ధనుర్గృహ్య కోట్యామారోపయేద్గుణమ్ ॥ ౧౯ ॥ తదా మయాత్మజా సీతా దీయతే రాఘవాయ హి । తథేతి కౌశికో

వ్యాహరామం పంక్తిస్య సస్మితమ్ ॥ ౨౦ ॥ శీఘ్రం దర్శయ చాపాగ్ర్యం రామాయామితతేజసే । ఏవం బ్రువతి రాజేన్ద్రే నరాశ్చ వహనాహరాః ॥ ౨౧ ॥ చాపం గృహీత్వా బలినః పఞ్చ సాహస్రసఙ్ఖ్యకాః । ఘణ్టాశతసమాయుక్తం మణివజ్రాదిభూషితమ్ ॥ ౨౨ ॥ దర్శయామాస రామాయ మన్త్రీ మన్త్రవిదాంవరః । దృష్ట్వా రామః ప్రహృష్టాత్మా బద్ధ్వా పరికరం దృఢమ్ ॥ ౨౩ ॥ గృహీత్వా వామహస్తేన లీలయా తోలయన్ధనుః । ఆరోపయామాస గుణం పశ్యత్స్వఖిలరాజసు ॥ ౨౪ ॥ ఈషదాకర్షయామాస పాణినా దక్షిణేన సః । బభఞ్జాఖిలహృత్సారో దిశః శబ్దేన పూరయన్ ॥ ౨౫ ॥ దిశశ్చ విదిశశ్చైవ స్వర్గం మర్త్యం రసాతలమ్ । తదద్భుతమభూత్తత్ర దేవానాం దివి పశ్యతామ్ ॥ ౨౬ ॥ ఆపుష్పవర్షమనిశం తస్తః కుసుమైర్దేవాః స్తుతిభిరీడిరే । దేవదుందుభయో నేదుర్ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౨౭ ॥ ద్విధా భగ్నం ధనుర్దృష్ట్వా రాజాలిఙ్గ్య రఘూద్వహమ్ । విస్మయం లేభిరే సీతామాతరోఽన్తఃపురాజిరే ॥ ౨౮ ॥ సీతా స్వర్ణమయీం మాలాం గృహీత్వా దక్షిణే కరే । స్మితవక్త్రా స్వర్ణవర్ణా సర్వాభరణభూషితా ॥ ౨౯ ॥ ముక్తాహారైః కర్ణపత్రైః క్వణచ్చరణనూపురా । దుకూలపరిసంవీతా వస్త్రాన్తర్వ్యఞ్జితస్తనీ ॥ ౩౦ ॥ రామస్యోపరి నిక్షిప్య స్మయమానా ముదం యయౌ । తతో ముముదిరే సర్వే రాజదారాః స్వలంకృతమ్ ॥ ౩౧ ॥ గవాక్షజాలరన్ధ్రేభ్యో దృష్ట్వా లోకవిమోహనమ్ । తతోఽబ్రవీన్మునిం రాజా సర్వశాస్త్రవిశారదః ॥ ౩౨ ॥ భో కౌశిక మునిశ్రేష్ఠ పత్రం ప్రేషయ సత్వరమ్ । రాజా దశరథః క్షిప్రమాగచ్ఛతు సపుత్రకః ॥ ౩౩ ॥ వివాహార్థం కుమారాణాం సదారః సహమన్త్రిభిః । తథేతి ప్రేషయామాస దూతాంస్త్వరితవిక్రమాన్ ॥ ౩౪ ॥ తే గత్వా రాజశార్దూలం రామశ్రేయో న్యవేదయన్ । శ్రుత్వా రామకృతం రాజా హర్షేణ మహతాప్లుతః ॥ ౩౫ ॥ మిథిలాగమనార్థాయ త్వరయామాస మన్త్రిణః । గచ్ఛన్తు మిథిలాం శీఘ్రం గజాశ్వరథపత్తయః ॥ ౩౬ ॥ రథమానయత క్షిప్రం గచ్ఛామ్యద్యైవ మాచిరమ్ । వసిష్ఠస్త్వగ్రతో యాతు సభార్యః సహితోఽగ్నిభిః ॥ ౩౭ ॥ రామమాతౄః సమాదాయ మునిశ్రేష్ఠో భగవాన్గతః । ఏవం ప్రస్థాప్య సకలం రాజర్షిర్విపులం రథమ్ ॥ ౩౮ ॥

మహత్యా సేనయా సార్ధం మారుతవ్యూహవర్తినా యయౌ । ఆగతం రాఘవం శ్రుత్వా రాజా హర్షసమాకులః ॥ ౩౯ ॥ ప్రత్యుజ్జగామ జనకః శతానన్దపురోధసా । యథోక్తపూజయా పూజ్యం పూజయామాస సత్కృతమ్ ॥ ౪౦ ॥ రామస్తు లక్ష్మణేన సాకం వవన్దే చరణౌ పితుః । తతో హృష్టో దశరథో రామం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౧ ॥ దిష్ట్యా పశ్యామి తే రామ ముఖం ఫుల్లామ్బుజోపమమ్ । మునేరనుగ్రహాత్సర్వం సంపన్నం మమ శోభనమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యుక్త్వా స్వకసమాఘ్రాయ మూర్ధానం మాలిఙ్గ్య చ పునః పునః । హర్షేణ మహతాఽఽవిష్టో బ్రహ్మసఙ్గతో యథా ॥ ౪౩ ॥ తతో జనకరాజేన మన్దిరే సన్నివేశితః । శోభనే సర్వభోగాఢ్యే సదారస్ససుతస్సుఖీ ॥ ౪౪ ॥ తతశ్శుభే దినే లగ్నే సుముహూర్తే రఘూత్తమమ్ । ఆనయామాస ధర్మజ్ఞో రామం సభ్రాతృకం తదా ॥ ౪౫ ॥ రత్నస్తమ్భసువిస్తారే సువితానే సుతోరణే । మణ్డపే సర్వశోభాఢ్యే ముక్తాపుష్పఫలాన్వితే ॥ ౪౬ ॥ వేదవిద్భిస్సుసంబాధే బ్రాహ్మణైస్స్వర్ణభూషితైః । సువాసినీభిః పరితో నిమన్త్రితభరావృతే ॥ ౪౭ ॥ భేరీమృదఙ్గనిర్ఘోషైస్తూర్యనిస్వనైస్సమాకులే । దివ్యరత్నాఞ్చితే స్వర్ణపీఠే రామం న్యవేశయత్ ॥ ౪౮ ॥ వసిష్ఠం కౌశికం చైవ శతానన్దః పురోహితః । యథాక్రమం పూజయిత్వా రామస్యోభయపార్శ్వయోః ॥ ౪౯ ॥ స్థాపయిత్వా స్థణ్డిలే వహ్నిం జ్వాలయిత్వా యథావిధి । సీతామానీయ శోభాఢ్యాం నానారత్నవిభూషితామ్ ॥ ౫౦ ॥ సభార్యో జనకః ప్రీతో రామం రాజీవలోచనమ్ । పాదౌ ప్రక్షాల్య విధివత్తదపో మూర్ధ్న్యధారయత్ ॥ ౫౧ ॥ యా ధృతా మూర్ధ్ని శర్వేణ బ్రహ్మణా మునిభిస్సదా । తతస్సీతాం కరే ధృత్వా సాక్షతోదకపూర్వకమ్ ॥ ౫౨ ॥ రామాయ ప్రదదౌ ప్రీత్యా పాణిగ్రహవిధానతః । సీతా కమలపత్రాక్షీ స్వర్ణముక్తాదిభూషితా ॥ ౫౩ ॥ దీయతే మే సుతా తుభ్యం ప్రీతో భవ రఘూత్తమ । ఇతి ప్రీతేన మనసా సీతాం రామ కరేఽర్పయన్ ॥ ౫౪ ॥ ముమోద జనకో లక్ష్మీం క్షీరాబ్ధిరివ విష్ణవే । ఊర్మిలాం చౌరసీం కన్యాం లక్ష్మణాయ దదౌ ముదా ॥ ౫౫ ॥ తథైవ శ్రుతకీర్తిం చ మాణ్డవీం భ్రాతృకన్యకే । భరతాయ దదౌ ప్రీత్యా శత్రుఘ్నాయాపరాం దదౌ ॥ ౫౬ ॥ చత్వారో దారసంపన్నా భ్రాతరశ్శుభలక్షణాః । విరేజుః ప్రభయా

అధ్యాత్మరామాయణే బాలకాండే - షష్ఠస్సర్గః.

సర్వే లోకపాలా ఇవాపరే ॥ ౫౬ ॥ తతోఽబ్రవీద్వసిష్ఠస్తం విశ్వామిత్రోఽయ మైథిలః । జనకస్స్వ సుతోదంతం నారదేనాభిభాషితమ్ ॥ ౫౭ ॥ యజ్ఞభూమివిశుద్ధ్యర్థం కర్షతో లాఙ్గలేన మే । సీతాముఖాత్సముత్పన్నా కన్యకా శుభలక్షణా ॥ ౫౮ ॥ తామద్రాక్షమహం ప్రీత్యా పుత్రీభావభావితామ్ । అర్పితా ప్రియభార్యాయై శరచ్చన్ద్రనిభాననా ॥ ౬౦ ॥ ఏకదా నారదోఽభ్యాగాద్వివిక్తే మయి సంస్థితే । రణయన్మహతీం వీణాం గాయన్నారాయణం విభుమ్ ॥ ౬౧ ॥ పూజితస్సుఖమాసీనో మామువాచ సుఖాన్వితః । శృణుష్వ వచనం గుహ్యం తవాభ్యుదయకారణమ్ ॥ ౬౨ ॥ పరమాత్మా హృషీకేశో భక్తానుగ్రహకామ్యయా । దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం రావణస్య వధాయ చ ॥ ౬౩ ॥ జాతో రామ ఇతి ఖ్యాతో మాయామానుషవేషధృక్ । ఆస్తే దాశరథిర్భూత్వా చతుర్ధా పరమేశ్వరః ॥ ౬౪ ॥ యోగమాయాపి సీతేతి జాతా వై తవ వేశ్మని । అతస్త్వం రాఘవాయైవ దేహి సీతాం ప్రయత్నతః ॥ ౬౫ ॥ నాన్యేభ్యః పూర్వభార్యైషా రామస్య పరమాత్మనః । ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ దేవగతిం దేవమునిస్తదా ॥ ౬౬ ॥ తదారభ్య మయా సీతా విష్ణోర్లక్ష్మీర్విభావ్యతే । కథం మయా రాఘవాయ దీయతే జానకీ శుభా ॥ ౬౭ ॥ ఇతి చిన్తాసమావిష్టః కార్యమేకమచిన్తయమ్ । మత్పితామహగేహే తు న్యాసభూతమిదం ధనుః ॥ ౬౮ ॥ ఈశ్వరేణ పురా క్షిప్తం పురదాహాదనన్తరమ్ । ధనురేతత్పణం కార్యమితి చిన్త్య కృతం తథా ॥ ౬౯ ॥ సీతాపాణిగ్రహార్థాయ సర్వేషాం మానసూచనమ్ । త్వత్ప్రసాదాన్మునిశ్రేష్ఠ రామో రాజీవలోచనః ॥ ౭౦ ॥ ఆగతోఽత్ర ధనుర్ద్రష్టుం ఫలితో మే మనోరథః । అద్య మే సఫలం జన్మ రామ త్వాం సహ సీతయా ॥ ౭౧ ॥ ఏకాసనస్థం పశ్యామి భ్రాజమానం రవిం యథా । త్వత్పాదామ్బుధరో బ్రహ్మా సృష్టిచక్రప్రవర్తకః ॥ ౭౨ ॥ బలిస్త్వత్పాదసలిలం ధృత్వాఽభూద్దివిజాధిపః ॥ ౭౩ ॥ త్వత్పాదపాంసుసంస్పర్శాదహల్యా భర్తృశాపతః । సద్య ఏవ వినిర్ముక్తా కోఽన్యస్త్వత్తోకనిరక్షితా ॥ ౭౪ ॥ యత్పాదపఙ్కజపరాగసురాగయోగిబృన్దైర్జితం భవభయం జితకాలచక్రైః । యన్నామకీర్తనపరాజితదుఃఖశోకా । దేవాస్తమేవ శరణం సతతం

ప్రిపద్య ॥ ౭౪ ॥ ఇతి శ్రుత్వా నృపః ప్రాదాత్ ప్రాధానాయ మహాత్మనే । దీనారాణాం కోటిశతం రథానా మయుతం త
థా ॥ ౭౫ ॥ అశ్వానాం నియుతం ప్రాదా ద్గజానాం షట్శతం తథా । పత్తీనాం లక్ష మేకంతు దాసీనాం త్రిశతం ద
దౌ ॥ ౭౬ ॥ దివ్యామ్బరాణి హారాంశ్చ ముక్తారత్నమయోజ్జ్వలాన్ । సీతాయై జనకః ప్రాదా త్ప్రీత్యా దుహితృవత్స
లః ॥ ౭౭ ॥ వసిష్ఠాదీన్ సుసంపూజ్య భరతం లక్ష్మణం తథా । పూజయిత్వా యథాన్యాయం తథా దశరథం నృపమ్ ॥
౭౮ ॥ ప్రస్థాపయామాస నృపో రాజానం రఘుసత్తమమ్ । సీతామాలిఙ్గ్య రుదతీ మాతర స్సాశ్రులోచనాః ॥ ౮౦ ॥
శ్వశ్రూశుశ్రూషణపరా నిత్యం రామ మనువ్రతా । పాతివ్రత్య ముపాలమ్బ్య తిష్ఠ వత్సే యథాసుఖమ్ ॥ ౮౧ ॥
ప్రయాణకాలే రఘుసత్తమస్య । భేరీమృదఙ్గానకతూర్య ఘోషః । స్వర్గాప్సిభేరీషు సతూర్యశబ్దై । స్సంయూర్చ్ఛితో భూ
త్సహసాతిఘోషః ॥ ౮౨ ॥ ఇతి, శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వరసంవాదే, బాలకాండే, షష్ఠస్సర్గః॥

అథ గచ్ఛతి శ్రీరామే మైథిలా ద్యోజనత్రయమ్ । నిమిత్తాన్యతిఘోరాణి దదర్శ నృపసత్తమః ॥ ౧ ॥ నత్వా వసి
ష్ఠం పప్రచ్ఛ కిమిదం మునిపుఙ్గవ । నిమిత్తానీహ దృశ్యన్తే విషమాణి సమన్తతః ॥ ౨ ॥ వసిష్ఠ స్తమథ ప్రాహ భయ
మాగామి సూచ్యతే । పునర ప్యభయం తేఽద్య శీఘ్రమేవ భవిష్యతి ॥ ౩ ॥ మృగాః ప్రదక్షిణం యాన్తి పశ్య త్వాం
శుభసూచకాః । ఇత్యేవం వదత స్తస్య వవౌ ఘోరతరోఽనిలః ॥ ౪ ॥ మర్దయం శ్చక్షూంషి సర్వేషాం పాంసువృష్టిభిర
ర్దయన్ । తతో వ్రజన్ దదర్శాగ్రే తేజోరాశి ముపస్థితమ్ ॥ ౫ ॥ కోటిసూర్య ప్రతీకాశం విద్యుత్పుంజసమప్రభమ్ । తే
జోరాశిం దదర్శాథ జామదగ్న్యం ప్రతాపవాన్ ॥ ౬ ॥ నీలమేఘనిభం ప్రాంశుం జటామణ్డల మణ్డితమ్ । ధనుఃపరశు
పాణించ సాక్షాత్కాల మివాన్తకమ్ ॥ ౭ ॥ కార్తవీర్యాన్తకం రామం దృప్తక్షత్రియ మర్దనమ్ । ప్రాప్తం దశరథ స్యా
గ్రే కాలమృత్యుమివాపరమ్ ॥ ౮ ॥ తందృష్ట్వా భయసంత్రస్తో రాజా దశరథస్తదా । అర్ఘ్యాదిపూజాం విస్మృత్య
త్రాహి త్రాహీతి చాబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥ దండవత్ప్రణిపత్యాహ పుత్రప్రాణం ప్రయచ్ఛ మే । ఇతి బ్రువన్తం రాజాన మనా

దృష్ట్వా రఘూత్తమమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఉవాచ నిష్ఠురం వాక్యం క్రోధాత్ప్రచలితేన్ద్రియః । త్వం రామ ఇతి నామ్నా మే చరసి
క్షత్రియాధమ ॥ ౧౧ ॥ ద్వన్ద్వయుద్ధం ప్రయచ్ఛాశు యది త్వం క్షత్రియోఽసి వై । పురాణం జర్జరం చాపం భఙ్క్
త్వా త్వం కత్థసే ముధా ॥ ౧౨ ॥ అస్మింస్తు వైష్ణవే చాప ఆరోపయసి చేద్గుణమ్ । తదా యుద్ధం త్వయా సార్ధం కరిష్యామి
రఘూద్వహ ॥ ౧౩ ॥ నో చేత్సర్వాన్హనిష్యామి క్షత్రియాన్తకరో హ్యహమ్ । ఇతి బ్రువతి వై తస్మింశ్చచాల వసుధా భృ
శమ్ ॥ ౧౪ ॥ అన్ధకారో బభూవాథ సర్వేషామపి చక్షుషామ్ । రామో దాశరథిర్వీరో వీక్ష్య తం భార్గవం రుషా ॥ ౧౫ ॥
ధనురాచ్ఛిద్య తద్ధస్తాదారోప్య గుణమఞ్జసా । తూణీరాద్బాణమాదాయ సన్ధాయాకృష్య వీర్యవాన్ ॥ ౧౬ ॥
ఉవాచ భార్గవం రామః శృణు బ్రహ్మన్వచో మమ । లక్ష్యం దర్శయ బాణస్య హ్యమోఘో మమ సాయకః ॥ ౧౭ ॥
లోకాన్పాదయుగం వాపి వద శీఘ్రం మమాజ్ఞయా । అయం లోకః పరో వాథ త్వయా గన్తుం న శక్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఏవం
త్వత్ప్రతిశస్త్రం వా వద శీఘ్రం మమాజ్ఞయా । ఏవం వదతి శ్రీరామే భార్గవో వికృతాననః ॥ ౧౯ ॥ సంస్మరన్పూర్వ
వృత్తాన్తమిదం వచనమబ్రవీత్ । రామ రామ మహాబాహో జానే త్వాం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౦ ॥ పురాణపురుషం
విష్ణుం జగత్సర్గలయోద్భవమ్ । బాల్యేఽహం తపసా విష్ణుమారాధయితుమఞ్జసా ॥ ౨౧ ॥ చక్రతీర్థం శుభం గత్వా
తపసా విష్ణుమన్వహమ్ । అతోషయం మహాత్మానం నారాయణమనన్యధీః ॥ ౨౨ ॥ తతః ప్రసన్నో దేవేశః శఙ్ఖచక్రగదా
ధరః । ఉవాచ మాం రఘుశ్రేష్ఠ ప్రసన్నముఖపఙ్కజః ॥ ౨౩ ॥ ఉత్తిష్ఠ తపసో బ్రహ్మన్ఫలితం తే తపో మహత్ । మచ్చి
దంశేన యుక్తస్త్వం జహి హైహయపుఙ్గవమ్ ॥ ౨౪ ॥ కార్తవీర్యం పితృహణం యదర్థం తపసః శ్రమః । తతస్త్రిఃసప్త
కృత్వస్త్వం హత్వా క్షత్రియమణ్డలమ్ ॥ ౨౫ ॥ కృత్స్నాం భూమిం కశ్యపాయ దత్త్వా శాన్తిమవాప్స్యసి । త్రేతాము
ఖే దాశరథిర్భూత్వా రామోఽహమవ్యయః ॥ ౨౬ ॥ ఉత్పత్స్యే పరయా శక్త్యా తదా ద్రక్ష్యసి మాం తతః । మత్తేజః
పునరాదాస్యే త్వయి దత్తం మయా పురా ॥ ౨౭ ॥ తదా తపశ్చరంల్లోకే స్థాస్యసి త్వం బ్రహ్మణో దినమ్ । ఇత్యుక్త్వాన్త

ర్థథే దేవ స్తథా సర్వం కృతం మయా ॥ ౨౮ ॥ సఏవ విష్ణుస్త్వం రామ జాతోఽసి బ్రహ్మణార్థితః । మయిస్థితంతు త్వత్తేజ స్త్వన్మయైవ పున రాప్స్యతమ్ ॥ ౨౯ ॥ అద్య మే సఫలం జన్మ ప్రతీతోఽసి మమ ప్రభో । బ్రహ్మాదిభి రలభ్యస్త్వం ప్రకృతేః పారగో మతః ॥ ౩౦ ॥ త్వయి జన్మాది షడ్భావా నసన్త్యజ్ఞానసంభవాః । నిర్వికారోఽసి పూర్ణస్త్వం గమనాదివివర్జితః ॥ ౩౧ ॥ యథాజలే ఫేనజాలం ధూమో వహ్నౌ తథా త్వయి । త్వదాధారా త్వద్విషయా మాయా కార్యం సృజత్యహో ॥ ౩౨ ॥ యావ న్మాయావృతా లోకా స్తావ త్త్వాం న విజానతే । అవిచారితసిద్ధైషా విద్యా విద్యావిరోధినీ ॥ ౩౩ ॥ అవిద్యాకృత దేహాదిసంఘాతే ప్రతిబింబితా । చిచ్ఛక్తిర్జీవలోకేఽస్మిన్ జీవ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౩౪ ॥ యావద్దేహమనః ప్రాణబుద్ధ్యాదిష్వభిమానవాన్ । తావత్కర్తృత్వభోక్తృత్వ సుఖదుఃఖాదిభాగ్భవేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఆత్మనస్సంసృతిర్నాస్తి బుద్ధేర్జ్ఞానం న జాత్వితి । అవివేకాద్ద్వయం యుక్త్వా సంసారీతి ప్రవర్తతే ॥ ౩౬ ॥ జడస్య చిత్సమాయోగాచ్చిత్త్వం భూయాచ్చితే స్తథా । జడసంగా జ్జడత్వం హి జలాగ్న్యోర్మేలనం యథా ॥ ౩౭ ॥ యావ త్త్వత్పాద భక్తానాం సంగసౌఖ్యం న విన్దతి । తావ త్సంసారదుఃఖౌఘాన్న నివర్తేన్నర స్సదా ॥ ౩౮ ॥ సత్సంగలబ్ధయా భక్త్యా యదా త్వాం సముపాసతే । తదా మాయా శనైర్యాతి తానవం ప్రతిపద్యతే ॥ ౩౯ ॥ తత స్త్వద్‌జ్ఞానసంపన్న స్సద్గురు స్తేన లభ్యతే । వాక్యజ్ఞానం గురోర్లబ్ధ్వా త్వత్ప్రసాదా ద్విముచ్యతే ॥ ౪౦ ॥ తస్మా త్త్వద్భక్తిహీనానాం కల్పకోటిశతైరపి । న ముక్తిశఙ్కా విజ్ఞానశఙ్కా నైవ సుఖం తథా ॥ ౪౧ ॥ అత స్త్వత్పాదయుగళే భక్తిర్మే జన్మజన్మని । స్యాత్త్వద్భక్తిమతాం సంగోఽవిద్యా యాభ్యాం వినశ్యతి ॥ ౪౨ ॥ లోకే త్వద్భక్తినిరతా స్త్వద్ధర్మామృతవర్షిణః । పునన్తి లోక మఖిలం కింపున స్స్వకులోద్భవాన్ ॥ ౪౩ ॥ నమోఽస్తు జగతాం నాథ నమస్తే భక్తిభావన । నమః కారుణికానన్త రామచన్ద్ర నమోఽస్తు తే ॥ ౪౪ ॥ దేవ [illegible] తం [illegible] మయా లోకపావనం । తత్సర్వం తవ పాదాబ్జధూళియా దారితం నమో నమస్తే ॥ ౪౫ ॥ తతః ప్రసన్నో భగవాన్ శ్రీరామః కరుణామయః । ప్రసన్నోఽస్మి తవ బ్రహ్మన్ యన్మే మనసి వర్తతే ।

౪౬ ॥ దాస్యేత దయాలో కామం మాకురుష్వాత్ర సంశయమ్ । తతః ప్రీతేన మనసా భార్గవో రామమబ్రవీత్ ॥ ౪౭ ॥
యది మేఽనుగ్రహో రామ తవాస్తి మధుసూదన । త్వద్భక్తసంగస్త్వత్పాదే దృఢా భక్తిస్సదాఽస్తు మే ॥ ౪౮ ॥ స్తో
త్రమేతత్పఠేద్యస్తు భక్తిహీనోఽపి సర్వదా । త్వద్భక్తిస్తస్య విజ్ఞానం భూయాదంతే స్మృతిస్తవ ॥ ౪౯ ॥ తథేతి రాఘ
వేణోక్తః పరిక్రమ్య ప్రణమ్య తమ్ ॥ పూజితస్తదనుజ్ఞాతో మహేంద్రాచలమన్వగాత్ ॥ ౫౦ ॥ రాజా దశరథో హృష్టో
రామం మృతమివాగతమ్ । ఆలింగ్య హర్షేణ నేత్రాభ్యాం జలముత్సృజత్ ॥ ౫౧ ॥ తతః ప్రీతేన మనసా స్వ
చిత్తః పురం యయౌ । రామలక్ష్మణశత్రుఘ్నభరతా దేవసమ్మతాః ॥ ౫౨ ॥ స్వం స్వం భార్యాముపాదాయ రే
మిరే స్వస్వమందిరే । మాతాపితృభ్యాం సంహృష్టో రామస్సీతాసమన్వితః ॥ ౫౩ ॥ రేమే వైకుంఠభవనే శ్రియా స
హ యథా హరిః । యుధాజిన్నామ కైకేయీభ్రాతా భరతమాతులః ॥ ౫౪ ॥ భరతం నేతుమాగచ్ఛత్స్వరాజ్యం ప్రీ
తిసంయుతః । ప్రేషయామాస భరతం రాజా స్నేహసమన్వితః । శత్రుఘ్నం చాపి సంపూజ్య యుధాజితమరిందమః ॥ ౫౫ ॥
కౌసల్యా ముముదే దేవీ రామేణ సహ సీతయా । దేవమాతేవ పౌలోమ్యా శచ్యా శక్రేణ శోభనా ॥ ౫౬ ॥ సాకేతే లో
కనాథప్రథితగుణగణో లోకసంగీతకీర్తిః శ్రీరామస్సీతయాఽఽస్తే సకలజననికానందసందోహమూర్తిః । నిత్యశ్రీర్ని
ర్వికారో నిరవధివిభవో నిత్యమాయానిరాసో మాయాకార్యానుసారీ మనుజ ఇవ సదా భాతి దేవోఽఖిలేశః ॥ ౫౭ ॥

ఇతి, శ్రీ మదధ్యాత్మరామాయణే - ఉమామహేశ్వర సంవాదే, బాలకాండే. సప్తమస్సర్గః.

బాలకాండ - స్సమాప్తః.

—(*)—

శ్రీరస్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే

అయోధ్యాకాణ్డే ప్రథమస్సర్గః

శ్రీమహాదేవః । ఏకదా సుఖమాసీనం రామం సాక్షాత్ పురాజిరే । సర్వాభరణసంపన్నం రత్నసింహాసనే స్థితమ్ ॥ ౧ ॥ నీలోత్పలదలశ్యామం కౌస్తుభాముక్తకన్ధరమ్ । సీతయా రత్నదణ్డేన చామరేణాథ వీజితమ్ ॥ ౨ ॥ వినోదయన్తం హాస్యోక్త్యా [illegible] రాజరాట్ । నారదోఽవతరద్ద్రష్టుమమ్బరాద్యత్ర రాఘవః ॥ ౩ ॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశశ్శరచ్చన్ద్ర ఇవామలః । అతర్కితముపాయాతో నారదో దివ్యదర్శనః ॥ ౪ ॥ తం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ రామః ప్రీత్యా కృతాఞ్జలిః । ననామ శిరసా భూమౌ సీతయా సహ భక్తిమాన్ ॥ ౫ ॥ ఉవాచ నారదం రామః ప్రీత్యా పరమయా యుతః । సంసారిణాం మునిశ్రేష్ఠ దుర్లభం తవదర్శనమ్ । అస్మాకం విషయాసక్తచేతసాం నితరాం మునే ॥ ౬ ॥ అవాప్తం మే పూర్వజన్మకృతపుణ్యైర్మహోదయైః । సంసారిణాపి హే మునే లభ్యతే సత్సమాగమః ॥ ౭ ॥ అతస్త్వద్దర్శనాదేవ కృతార్థోఽస్మి మునీశ్వర । కిం కార్యం తే మయా కార్యం బ్రూహి తత్కరవాణి భోః ॥ ౮ ॥ అథ తం నారదోఽప్యాహ రాఘవం భక్తవత్సలమ్ । కిం మోహయసి మాం రామ వాక్యైర్లోకానుసారిభిః ॥ ౯ ॥ సంసార్యహమితి ప్రోక్తం సత్యమేవ త్వయా విభో । జగతామాదిభూతా యా సా మాయా గృహిణీ తవ ॥ ౧౦ ॥ త్వత్సన్నికర్షాజ్జాయన్తే తస్యాం బ్రహ్మాదయః ప్రజాః । త్వదాశ్రయా సదా భాతి మాయా యా త్రిగుణాత్మికా ॥ ౧౧ ॥ సూతేఽజస్రం శుక్లకృష్ణలోహితాస్సర్వదా ప్రజాః । లోకత్రయమహాగేహే గృహస్థస్త్వముదాహృతః ॥ ౧౨ ॥ త్వం విష్ణుర్జానకీ లక్ష్మీశ్శివస్త్వం

జానకీ శివా । బ్రహ్మాత్వం జానకీవాణీ సూర్యస్త్వం జానకీ ప్రభా ॥ ౧౩ ॥ భగవాన్శశాఙ్క-సీతాతు రోహిణీ శుభలక్షణా । శక్రస్త్వమేవ పౌలోమీ సీతా స్వాహానలో భవాన్ ॥ ౧౪ ॥ యమస్త్వం కాలరూపశ్చ సీతా సంయమినీ ప్రభా । నిర్ఋతిస్త్వం జగన్నాథ తామసీ జానకీ శుభా ॥ ౧౫ ॥ రామ త్వమేవ వరుణో భార్గవీ జానకీ శుభా । వాయుస్త్వం రామ సీతాతు సదాగతి రితీరితా ॥ ౧౬ ॥ కుబేరస్త్వం రామ సీతా సర్వసంపత్ప్రకీర్తితా । రుద్రాణీ జానకీ ప్రోక్తా రుద్రస్త్వం లోకనాశకృత్ ॥ ౧౭ ॥ లోకే స్త్రీవాచకం యావత్తత్సర్వం జానకీ శుభా। పుంనామవాచకం యావత్తత్సర్వం త్వంహి రాఘవ ॥ ౧౮ ॥ తస్మాల్లోకత్రయే దేవ యువాభ్యాం నాస్తికించన ॥౧౯॥ త్వదాభాసోదితాజ్ఞానమవ్యాకృతమితీర్యతే । తస్మాన్మహాంస్తత స్సూత్రం లిఙ్గం సర్వాత్మకం తతః ॥ ౨౦ ॥ అహంకారశ్చ బుద్ధిశ్చ పఞ్చ ప్రాణేన్ద్రియాణిచ । లిఙ్గమిత్యుచ్యతే ప్రాజ్ఞైర్జన్మమృత్యుసుఖాదిమత్ ॥ ౨౧ ॥ సఏవ జీవసంజ్ఞశ్చ లోకేభాతి జగన్మయః । అవాచ్యానాద్యవిద్యైవ కారణోపాధిరుచ్యతే ॥ ౨౨ ॥ స్థూలం సూక్ష్మం కారణాఖ్యముపాధిత్రితయం చితేః । ఏతైర్విశిష్టో జీవస్స్యాద్వియుక్తః పరమేశ్వరః ॥ ౨౩॥ జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యాఖ్యా సంసృతిర్యా ప్రవర్తతే। తస్యా విలక్షణస్సాక్షీ చిన్మాత్రస్త్వం రఘూత్తమ ॥ ౨౪ ॥ త్వత్తఏవ జగజ్జాతం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్। త్వయ్యేవలీయతే కృత్స్నం తస్మాత్త్వం సర్వకారణమ్ ॥ ౨౫ ॥ రజ్జావహి మివాత్మానం జీవం జ్ఞాత్వా భయంవహేత్ । పరాత్మాఽహమితి జ్ఞాత్వా భయదుఃఖై ర్విముచ్యతే ॥౨౬॥ చిన్మాత్రజ్యోతిషా సర్వాస్సర్వదేహేషుబుద్ధయః। త్వయా యస్మాత్ప్రకాశ్యంతే సర్వస్యాత్మా తతోభవాన్ ॥ ౨౭ ॥ అజ్ఞానాన్న్యస్యతే సర్వం త్వయి రజ్జౌ భుజఙ్గవత్ । త్వద్జ్ఞానాల్లీయతే సర్వం తస్మాద్జ్ఞానం సదాభ్యసేత్ ॥ ౨౮ ॥ త్వత్పాదభక్తియుక్తానాం విజ్ఞానం భవతి క్రమాత్ । తస్మాత్త్వద్భక్తియుక్తాయే ముక్తిభాజస్తఏవహి ॥ ౨౯ ॥అహం త్వద్భక్తభక్తానాం త్వద్భక్తానాంచ కింకరః। అతో మామను[illegible] ॥ ౩౦॥ [illegible] జనకీ [illegible] ప్రభో । అత స్తవ [illegible]

త్రాహి భక్తం మాం పాహి రాఘవ ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యుక్త్వా బహుశో నత్వా స్వానన్దాశ్రుపరిప్లుతః । ఉవాచ వచనం రామం బ్రహ్మణా నోదితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౩౨ ॥ రావణస్య వధార్థాయ జాతోఽసి రఘుసత్తమ । ఇదానీం రాజ్యరక్షార్థం పితా త్వామభిషేక్ష్యతి ॥ ౩౩ ॥ యది రాజ్యాభిసంసక్తో రావణం న హనిష్యసి । ప్రతిజ్ఞా తే కృతా రామ భూభారహరణాయ వై ॥ ౩౪ ॥ తత్సత్యం కురు రాజేన్ద్ర సత్యసన్ధస్త్వమేవ హి । శ్రుత్వైతన్నదితం రామో నారదం ప్రాహ సస్మితమ్ ॥ ౩౫ ॥ శృణు నారద మే కిఞ్చిద్విద్యతేఽవిదితం క్వచిత్ । ప్రతిజ్ఞాతం చ యత్పూర్వం కరిష్యే తన్న సంశయః ॥ ౩౬ ॥ కిన్తు కాలానురోధేన తత్తత్ప్రారబ్ధసంక్షయాత్ । హరిష్యే సర్వభూభారం క్రమేణాసురమణ్డలమ్ ॥ ౩౭ ॥ రావణస్య వినాశార్థం శ్వో గన్తా దణ్డకావనమ్ । చతుర్దశ సమాస్తత్ర హ్యుషిత్వా మునివేషధృక్ ॥ ౩౮ ॥ సీతామిషేణ తం దుష్టం సకులం నాశయామ్యహమ్ । ఏవం రామే ప్రతిజ్ఞాతే నారదః ప్రముమోద హ ॥ ౩౯ ॥ ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా దణ్డవత్ప్రణిపత్య తమ్ । అనుజ్ఞాతశ్చ రామేణ యయౌ దేవగతిం మునిః ॥ ౪౦ ॥ సంవాదం పఠతి శృణోతి సంస్మరేద్వా । యో నిత్యం మునివరరామయోః సభక్త్యా । సంప్రాప్నోత్యమరసుదుర్లభం విమోక్షం । కైవల్యం విరతిపరమ్పరాక్రమేణ ॥ ౪౧ ॥

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వరసంవాదే- అయోధ్యాకాణ్డే, ప్రథమస్సర్గః.

అథ రాజా దశరథః కదాచిద్రహసి స్థితః । వసిష్ఠం స్వకులాచార్యమాహూయేదమభాషత ॥ ౧ ॥ భగవన్రామమఖిలాః ప్రశంసన్తి ముహుర్ముహుః । పౌరాశ్చ నిగమా వృద్ధా మన్త్రిణశ్చ విశేషతః ॥ ౨ ॥ తతః సర్వగుణోపేతం రామం రాజీవలోచనమ్ । జ్యేష్ఠం రాజ్యేఽభిషేక్ష్యామి వృద్ధోఽహం మునిపుఙ్గవ ॥ ౩ ॥ భరతో మాతులం ద్రష్టుం గతః శత్రుఘ్నసంయుతః । అభిషేక్ష్యేఽద్య రామస్య భవాం స్తత్రానుమోదతామ్ ॥ ౪ ॥ సంభారాస్సంభ్రియన్తాం చ గచ్ఛైనం ప్రతి రాఘవమ్ । ఉచ్ఛ్రీయన్తాం పతాకాశ్చ నానావర్ణాస్సమన్తతః ॥ ౫ ॥ తోరణాని విచిత్రాణి స్వర్ణముక్తామయాని వై । ఆహూయ మన్త్రిణం రాజా సుమన్త్రం మన్త్రిసత్తమమ్ ॥ ౬ ॥ ఆజ్ఞాపయతి యద్యత్త్వాం మునిః సత్తత్సమాన

దమ । యౌవరాజ్యే౽భిషేక్ష్యామి శ్వోభూతే రఘునన్దనమ్ ॥ ౭ ॥ తథేతిహృష్టాత్సమునిః కింకరోమీత్యువాచహ । తము
వాచ మహాతేజా వసిష్ఠో జ్ఞానినాం వరః ॥ ౮ ॥ శ్వః ప్రభాతే మధ్యకక్షే కన్యకాస్స్వర్ణభూషితాః । తిష్ఠన్తు షోడశగజః
స్వర్ణరత్నాదిభూషితః ॥ ౯ ॥ చతుర్దన్తస్సమాయాతు ఐరావతకులోద్భవః । నానాతీర్థోదకైః పూర్ణాస్స్వర్ణకుమ్భా
స్సహస్రశః ॥ ౧౦ ॥ స్థాప్యన్తాం నవవైయాఘ్రచర్మాణి త్రీణి చానయ । శ్వేతచ్ఛత్రం రత్నదండం ముక్తామణివిరాజి
తమ్ ॥ ౧౧ ॥ దివ్యమాల్యాని వస్త్రాణి దివ్యాన్యాభరణాని చ । మునయస్సత్కృతాస్తత్ర తిష్ఠన్తు కుశపాణయః ॥ ౧౨ ॥
నర్తక్యో వారముఖ్యాశ్చ గాయకా వేణుకాస్తథా । నానావాదిత్రకుశలా వాదయన్తు నృపాఙ్గణే ॥ ౧౩ ॥ హస్త్యశ్వర
థపాదాతాః బహిస్తిష్ఠన్తు సాయుధాః । నగరే యాని తిష్ఠన్తి దేవతాయతనాని చ ॥ ౧౪ ॥ తేషు ప్రవర్త్యతాం పూజా నా
నాబలిభిరాదృతా । రాజానశ్శీఘ్రమాయాన్తు నానోపాయనపాణయః ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యాదిశ్య మునిశ్శ్రీమాన్ సుమ
న్త్రం నృపసత్తమమ్ । స్వయం జగామ భవనం రాఘవస్యాతిశోభనమ్ ॥ ౧౬ ॥ రథమారుహ్య భగవాన్ వసిష్ఠో
మునిసత్తమః । త్రీణి కక్షాణ్యతిక్రమ్య రథాత్క్షితిమవాతరత్ ॥ ౧౭ ॥ అన్తః ప్రవిశ్య భవనమాచార్యత్వాదవారి
తః । గురుమాగతమాజ్ఞాయ రామస్తూర్ణం కృతాఞ్జలిః ॥ ౧౮ ॥ ప్రత్యుద్గమ్య నమస్కృత్య దండవద్భక్తిసంయు
తః । స్వర్ణపాత్రేణ పానీయమానినాయ చ జానకీ ॥ ౧౯ ॥ రత్నాసనే సమావేశ్య పాదౌ ప్రక్షాళ్య భక్తితః । తదా
పశ్శిరసా ధృత్వా సీతయా సహ రాఘవః ॥ ౨౦ ॥ ధన్యో౽స్మీత్యబ్రవీద్రామస్తవ పాదామ్బుధారణాత్ । శ్రీరా
మేణైవముక్తస్తు ప్రహసన్మునిరబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥ త్వత్పాదసలిలం ధృత్వా ధన్యో౽భూద్గిరిజాపతిః । బ్రహ్మాపి
మత్పితా తే౽భూత్పాదతీర్థహతాశుభః ॥ ౨౨ ॥ ఇదానీం భాషసే యత్త్వం లోకానాముపదేశకృత్ । జానామి త్వాం
పరాత్మానం లక్ష్మ్యా సఞ్జాతమీశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం భక్తానాం భక్తిసిద్ధయే । రావణస్య వధా
ర్థాయ జాతం జానామి రాఘవ ॥ ౨౪ ॥ తథాపి దేవకార్యార్థం గుహ్యం నోద్ఘాటయామ్యహమ్ । యథా త్వం మం

యథా సర్వం కరోషి రఘునందన ॥ ౨౫ ॥ తథైవానువిధాస్యేఽహం శిష్యస్త్వం గురురప్యహమ్ । గురుర్గురూణాం త్వం దేవ పితౄణాం త్వం పితామహః ॥ ౨౬ ॥ అన్తర్యామీ జగద్యాత్రావాహకస్త్వమగోచరః । శుద్ధసత్త్వమయం దేహం ధృత్వా స్వాధీనసంభవమ్ ॥ ౨౭ ॥ మనుష్య ఇవ లోకేఽస్మిన్ భాసి త్వం యోగమాయయా । పౌరోహిత్యమహం జానే విగర్హ్యం దూష్యజీవనమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇక్ష్వాకూణాం కులే రామః పరమాత్మా జనిష్యతి । ఇతి జ్ఞాతం మయా పూర్వం బ్రహ్మణా కథితం పురా ॥ ౨౯ ॥ తతోఽహమాశయా రామ తవ సంబన్ధకాంక్షయా । అకార్షం గర్హితమపి తవాచార్యత్వసిద్ధయే ॥ ౩౦ ॥ తతో మనోరథో మేఽద్య ఫలితో రఘునందన । త్వదధీనా మహామాయా సర్వలోకైకమోహినీ ॥ ౩౧ ॥ మాం యథా మోహయేన్నైవ తథా కురు రఘూద్వహ । గురునిష్క్రయకామస్త్వం యది దేయం తదేవ మే ॥ ౩౨ ॥ ప్రసంగాత్సర్వమాఖ్యాతం న వాచ్యం కుత్రచిన్మయా । రాజ్ఞా దశరథేనాహం ప్రేషితోఽస్మి రఘూద్వహ ॥ ౩౩ ॥ త్వామామన్త్రయితుం రాజ్యే శ్వోఽభిషేక్ష్యతి రాఘవ । అద్య త్వం సీతయా సార్ధముపవాసం యథావిధి ॥ ౩౪ ॥ కృత్వా శుచిర్భూమిశాయీ భవ రామ జితేన్ద్రియః । గచ్ఛామి రాజసాన్నిధ్యం త్వం తు ప్రాతర్గమిష్యసి ॥ ౩౫ ॥ ఇత్యుక్త్వా రథమారుహ్య యయౌ రాజగురుర్ద్రుతమ్ । రామోఽపి లక్ష్మణం దృష్ట్వా ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౩౬ ॥ సౌమిత్రే యౌవరాజ్యే మే శ్వోఽభిషేకో భవిష్యతి । నిమిత్తమాత్రమేవాహం కర్తా భోక్తా త్వమేవ హి ॥ ౩౭ ॥ మమ త్వం హి బహిః ప్రాణో నాత్ర కార్యా విచారణా । తతో వసిష్ఠేన యథా భాషితం తత్తథాకరోత్ ॥ ౩౮ ॥ వసిష్ఠోఽపి నృపం గత్వా కృతం సర్వం న్యవేదయత్ । వసిష్ఠస్య పురో రాజ్ఞా హ్యుక్తం రామాభిషేచనమ్ ॥ ౩౯ ॥ యదా తదైవ నగరే శ్రుత్వా కశ్చిత్పుమాఞ్జగౌ । కౌసల్యాయై రామమాత్రే సుమిత్రాయై తథైవ చ ॥ ౪౦ ॥ శ్రుత్వా తే హర్షసంపూర్ణే దదతుర్హారముత్తమమ్ । తస్మై తతః ప్రీతమనాః కౌసల్యా పుత్రవత్సలా ॥ ౪౧ ॥ లక్ష్మీం పర్యచరద్దేవీం రామస్యార్థప్రసిద్ధయే । సత్యవాదీ దశరథః కరోత్యేవ ప్రతిశ్రుతమ్ ॥ ౪౨ ॥ కైకేయీవశగః కింతు కాముకః

కింకరిష్యతి । ఇతి వాక్యమలం శ్రుత్వా సా దుర్గాం దేవీ మప్యూజయత్ ॥ ౪౩ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే దేవా దేవీం వాణీమచోదయన్ । గచ్ఛ దేవి భువో లోకే అయోధ్యాయాం ప్రయత్నతః ॥ ౪౪ ॥ రామాభిషేకవిఘ్నార్థం యతస్వ బ్రహ్మవాక్యతః । మన్థరాం ప్రవిశ త్వాదౌ కైకేయీంచ తతః పరమ్ ॥ ౪౫ ॥ తతో విఘ్నే సముత్పన్నే పునరేహి దివం శుభే । తథేత్యుక్త్వా తథా చక్రే ప్రవివేశాథ మన్థరామ్ ॥ ౪౬ ॥ సాపి కుబ్జా త్రివక్రా తు ప్రాసాదాగ్రమథారుహత్ । నగరం పరితో దృష్ట్వా సర్వతస్సమలంకృతమ్ ॥ ౪౭ ॥ నానాతోరణసంబాధం పతాకాభిరలంకృతమ్ । సర్వోత్సవసమాయుక్తం విస్మితా పునరాగమత్ ॥ ౪౮ ॥ ధాత్రేయీం పరిపప్రచ్ఛ మాతః కిం నగరం సమలంకృతమ్ । మహోత్సవసమాయుక్తా కౌసల్యా చాతిహర్షితా ॥ ౪౯ ॥ దదాతి విప్రముఖ్యేభ్యో వస్త్రాణి వివిధాని చ । తామువాచ తదా ధాత్రీ రామచంద్రాభిషేచనమ్ ॥ ౫౦ ॥ శ్వో భవిష్యతి తేనాద్య సర్వతోఽలంకృతం పురమ్ । తచ్ఛ్రుత్వా త్వరితం గత్వా కైకేయీం వాక్యమబ్రవీత్ । పర్యఙ్కస్థాం విశాలాక్షీమేకాన్తే పర్యవస్థితామ్ ॥ ౫౧ ॥ కిం శేషే దుర్భగే మూఢే మహద్భయముపస్థితమ్ । న జానీషేఽతిసౌన్దర్యమానినీ మత్తగామినీ ॥ ౫౩ ॥ రామస్యానుగ్రహాద్రాజ్ఞా శ్వోఽభిషేకో భవిష్యతి । తచ్ఛ్రుత్వా సహసోత్థాయ కైకేయీ ప్రియవాదినీ ॥ ౫౪ ॥ తస్యై దివ్యం దదౌ స్వర్ణనూపురం రత్నభూషితమ్ । హర్షస్థానే కిమితి మే కథ్యతే భయమాగతమ్ ॥ ౫౫ ॥ భరతాదధికో రామః ప్రియకృన్మే ప్రియంవదః । కౌసల్యాం మాంచ సమం పశ్యతి సదా శుశ్రూషతే హి మామ్ ॥ ౫౬ ॥ రామాద్భయం కిమాపన్నం తవ మూఢే వదస్వ మే । తచ్ఛ్రుత్వా విషసాదాథ కుబ్జా కారణవైరిణీ ॥ ౫౭ ॥ శృణు మద్వచనం దేవి యథార్థం తే మహద్భయమ్ । త్వాం తోషయన్నివ రాజా ప్రియవాక్యాని భాషతే ॥ ౫౮ ॥ కాముకోఽతథ్యవాదీ చ త్వాం వాచా పరితోషయన్ । కార్యం కరోతి తస్యా వై రామమాతుస్సుసత్కృతమ్ ॥ ౫౯ ॥ మనస్యేతన్నిధాయైవ ప్రేషయామాస తే సుతమ్ । భరతం మాతులకులే ప్రేషయామాస సానుజమ్ ॥ ౬౦ ॥ సుమిత్రాయాః సమీచీనం భవిష్యతి న సంశయః । లక్ష్మణో రామమన్వేతి రాజ్యం తస్యా సుఖం భవిష్యతి ॥ ౬౧ ॥ భరతో రాఘవ

సర్వ్యత్యాగే కిమ్పాయో వ్యర్థమిష్యతి । వివాహ్య తేనానకరాత్మా కైకస్త్వాహాస్య దేశబిరాత్ ॥ ౧౨ ॥ త్వంతు దాసీవ కౌసల్యాం నిత్యం
పరిచరిష్యసి । తతోఽపిమరణం శ్రేయో యత్సపత్న్యాః పరాభవః ॥ ౧౩ ॥ అతశ్శీఘ్రం యథా సాధ్వి భరతస్యాభిషేచనం
రామస్యవనవాసార్థం యత్నాదిశమపంచవ ॥ ౧౪ ॥ తతో రామోఽకమేవ త్వత్ప్రసాదాద్ రాజ్ఞ భవిష్యతి । ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామి
పూర్వమేవసునిశ్చితమ్ ॥ ౧౫ ॥ పురా దైవాసురే యుద్ధే రాజా దశరథస్స్వయమ్ । ఇంద్రేణ యాచితో ధన్వీ సహాయార్థం మ
హారథః ॥ ౧౬ ॥ జగామ సేనయా సార్ధం త్వయా సహ శుభాననే । యుద్ధం ప్రకుర్వతి తస్య రాత్రౌ దైత్యైః మహాధన్వినః ॥ ౧౭ ॥
తదాఽక్షకీలో న్యపతచ్ఛిన్నః తస్య మహాదసః । త్వంతు హస్తం సమావేశ్య కీలరంధ్రేఽతిధైర్యతః ॥ ౧౮ ॥ స్థితవత్యసి తా
వద్గిర్వతి తావత్ప్రాణరక్షణాయ । తతో హత్వాఽసురాన్సర్వాన్ దదర్శ త్వామరిందమః ॥ ౧౯ ॥ ఆశ్చర్యం పరమం లబ్ధ్వా త్వామా
లింగ్య ముదాన్వితః । వృణీష్వ యత్తే మనసి వాంఛితం వరదోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨౦ ॥ వరద్వయం వృణీష్వ త్వం ఏవముక్తా త్వయా
త్స్వయమ్ । త్వయోక్తో వరదో రాజ స్యదిదత్తం వరద్వయమ్ ॥ ౨౧ ॥ త్వయ్యేవ తిష్ఠతు చిరం న్యాసభూతం మమాఽనఘ । య
దాపేక్షసే భూయాః తదా దేహి వరద్వయమ్ ॥ ౨౨ ॥ తథేత్యుక్త్వా స్వయం రాజా మన్దిరం ప్రయయౌ సువ్రతే ।
త్వత్తస్స్రుతం మయా పూర్వ మిదానీం స్మృతిమాగతమ్ ॥ ౨౩ ॥ అతశ్శీఘ్రం ప్రవిశ్యాద్య క్రోధాగారం రుషాన్వితా
విముచ్య సర్వాభరణం సర్వతో వినికీర్య చ । భూమావేవ శయానా త్వం తూష్ణీమాతిష్ఠ భామిని ॥ ౨౪ ॥ యావత్సత్యం ప్ర
తిజ్ఞాయ రాజాఽభీష్టం కరోతి తే ॥ శ్రుత్వా త్రివక్రయోక్తం తత్తదా కైకేయ్యనన్దితా ॥ ౨౫ ॥ తథ్యమేవాఖిలం మే నేదుస్సం
గోపితం విజ్ఞాయా । తావమాహా కైకేయీ దుష్టా కుతస్తే బుద్ధిరీదృశీ ॥ ౨౬ ॥ ఏవం త్వాం బుద్ధిసంపన్నాం న జానే వక్రసుందరి ।
భరతో యది రాజా మే భవిష్యతి సుతః ప్రియః ॥ ౨౭ ॥ గ్రామాన్ శతం ప్రదాస్యామి మమ త్వం ప్రాణవల్లభా । ఇత్యుక్త్వా
కోపభవనం ప్రవిశ్య సహసా రుషా ॥ ౨౮ ॥ విముచ్య సర్వాభరణం పరికీర్య సమన్తతః । భూమౌ శయానా మలినా
దధానిరే ॥ ౨౯ ॥ పోవాచ స్మృతిమేకస్య యావద్రామం వనం ప్రతి । ప్రాప్స్యామి ...

వహ ॥ ౭౦ ॥ నిశ్చయం కురు కల్యాణి కల్యాణం తే భవిష్యతి । ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ కుబ్జా గృహం సా కుపితా తథాకరోత్ ॥
౭౧ ॥ కోఽర్థః కస్యాం తదయుక్తో కపి సుగుణాచారాన్వితో వా కథమ్ । నీచసఙ్గా ద్విద్వానపి వివేకహీనో విద్యా వివేకో కథమ్ ।
దుష్టానాం మతి పాపధీ విపత్తయో సజ్జనసదా ఛేద్యజే । తస్మాద్దుష్టపరిత్యాగతో వ్రజతి తత్త్వాన్నిత్యం సమ్యఙ్మోక్షస్ఫుటమ్ ॥ ౭౨ ॥
అతస్సఙ్గః పరిత్యాజ్యో దుష్టానాం సర్వదైవహి । దుస్సఙ్గీ చ్యవతే స్వార్థాద్యథేయం రాజకన్యకా ॥ ౭౩ ॥

ఇతి, శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే - ఉమామహేశ్వరసంవాదే, అయోధ్యాకాండే, ద్వితీయస్సర్గః.

శ్రీమహాదేవః. తతో దశరథో రాజా రామాభ్యుదయకారణాత్ । ఆదిశ్య మన్త్రిప్రకృతీః సానన్దో గృహమావిశత్
౧ ॥ తత్రాదృష్ట్వా ప్రియాం రాజా కిమేతదితి విహ్వలః । యా పురా మందిరం తస్యాః ప్రవిష్టే మయి శోభనా ॥ ౨ ॥ హ
సన్తీ మాముపాయాతి సా కిం నైవాద్య దృశ్యతే । ఇత్యాత్మన్యేవ సంచిన్త్య మనసాఽతివిదూయతా ॥ ౩ ॥ పప్రచ్ఛ దా
సీనికరం కుతో వః స్వామినీ శుభా । నాయాతి మాం యథాపూర్వం మత్ప్రియా ప్రియదర్శనా ॥ ౪ ॥ తాః పృష్టా ఊచుః క్రోధభవ
నం ప్రవిష్టా నైవ విద్మహే । కారణం తత్ర దేవ త్వం గత్వా నిశ్చేతుమర్హసి ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్తో భయసంత్రస్తో రాజా త
స్యాః సమీపగః । ఉపవిశ్య శనైర్దేహం స్పృశన్వై పాణినాఽబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ కిం తే శేషే వసుధాయాం పర్యఙ్కాదీన్విహాయ
చ మాం త్వం ఖేదయసే భీరు యతో మాం నాభిభాషసే ॥ ౭ ॥ అలఙ్కారం పరిత్యజ్య భూమౌ మలినవాససా । కిమర్థం
బ్రూహి సకలం విధాస్యే తవ వాఞ్ఛితమ్ ॥ ౮ ॥ కో వా తవాహితం కర్తా నారీ వా పురుషోఽపి వా । స మే దణ్డ్యశ్చ వధ్యశ్చ
భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౯ ॥ బ్రూహి దేవి యథా ప్రీతిస్తదవశ్యం మమాగ్రతః । తదిదానీం సాధయిష్యే సుదుర్లభమపి
క్షణాత్ ॥ ౧౦ ॥ జానాసి త్వం మమ స్వాన్తం ప్రియం మాం స్వవశే స్థితమ్ । తథాపి మాం ఖేదయసే వృథా తవ పరిశ్ర
మః ॥ ౧౧ ॥ బ్రూహి కం ధనినం కుర్యాం దరిద్రం తే ప్రియఙ్కరమ్ । ధనినం క్షణమాత్రేణ నిర్ధనం చ తవాహితమ్ ॥ ౧౨ ॥
బ్రూహి కం వా వధిష్యామి వధార్హో వాపి మోక్ష్యతే । కిమత్ర బహునోక్తేన ప్రాణాన్దాస్యామి తే ప్రియే ॥ ౧౩ ॥

మమ ప్రాణాత్ప్రియతరో రామో రాజీవలోచనః । తస్యోపరి శపేయం [illegible] రోమ్యహమ్॥ ౧౪॥ ఇత్యు
క్తాత్ రాజానం శపన్తం రాఘవోపరి । శనైర్విసృజ్య నేత్రే సా రాజానం ప్రత్యభాషత ॥ ౧౫ ॥ యది సత్యప్రతి
జ్ఞోఽసి శపథం కురుషే యది । యాఞ్చాం మే సఫలాం కర్తుం శీఘ్రమేవ త్వమర్హసి ॥ ౧౬ ॥ పూర్వం దైవాసురే యు
ద్ధే మయా త్వం పరిరక్షితః । తదా వరద్వయం దత్తం త్వయా మే తుష్టచేతసా ॥ ౧౭ ॥ తద్ద్వయం న్యాసభూతం మే
స్థాపితం త్వయి సువ్రత । తత్రైకేన వరేణాశు భరతం మే ప్రియం సుతమ్॥౧౮॥ఏభిస్సంభృతసంభారైః యౌవరాజ్యే
ఽభిషేచయ । అపరేణ వరేణాసౌ రామో గచ్ఛతు దణ్డకాన్ ॥ ౧౯ ॥ మునివేషధరః శ్రీమాన్ జటావల్కలభూషణః । చ
తుర్దశ సమాస్తత్ర కన్దమూలఫలాశనః ॥ ౨౦ ॥ పునరాయాతు తస్యాన్తే వనే వా తిష్ఠతు స్వయమ్ । ప్రభాతే గచ్ఛతు
వనం రామో రాజీవలోచనః ॥ ౨౧ ॥ యది కించిద్విలమ్బేత ప్రాణాం స్త్యక్ష్యే తవాగ్రతః । భవ సత్యప్రతిజ్ఞస్త్వ
మేతదేవ మమ ప్రియమ్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వైతద్దారుణం వాక్యం కైకేయ్యా రోమహర్షణమ్। నిపపాత మహీపాలో వజ్రా
హత ఇవాచలః ॥ ౨౩ ॥ శనైరున్మీల్య నయనే విమృజ్య పరయా ధియా । దుస్స్వప్నో వా మయా దృష్టో హ్యథవా చిత్త
విభ్రమః ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యాలోక్య పురః పత్నీం వ్యాఘ్రీమివ పురః స్థితామ్ । కిమిదం భాషసే భద్రే మమ ప్రాణహరం వ
చః ॥ ౨౫ ॥ రామః కమపరాధం తే కృతవాన్ కమలేక్షణః। మమాగ్రే రాఘవగుణాన్ వర్ణయన్త్యనిశం శుభాన్ ॥ ౨౬ ॥
కౌసల్యాం మాం సమం పశ్యన్ శుశ్రూషాం కురుతే సదా। ఇతి బ్రువన్తీ త్వం పూర్వమిదానీం భాషసే వృథా। రాజ్యం
గృహాణ పుత్రాయ రామస్తిష్ఠతు మన్దిరే । అనుగృహ్ణీష్వ మాం వామే రామాన్నాస్తి భయం తవ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యు
క్త్వాశ్రుపరీతాక్షః పాదయోర్నిపపాత హ । కైకేయీ ప్రత్యువాచేదం సాపి రక్తాన్తలోచనా॥ ౨౮ ॥ రాజేన్ద్ర కిం
త్వం భ్రాన్తోఽసి ఉక్తం తద్భాషసేఽన్యథా । మిథ్యా కరోషి చేత్త్వం స్వయం భాషితం నరకో భవేత్ ॥ ౨౯ ॥ వనం న
గచ్ఛేద్యది రామచన్ద్రః ప్రభాతకాలేఽజినచీరయుక్తః । ఉద్బన్ధనం వా విషభక్షణం వా కృత్వా మరిష్యే పురతస్తవాహమ్॥

౩౧ " సత్యప్రతిజ్ఞోఽహమితి లోకే విడమ్బసే సర్వదా । రామో హరి త్వం శపథం చకృత్వా మిథ్యాప్రతిజ్ఞో
నరకం ప్రయాసి ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యుక్తః ప్రియయా దీనో మగ్నో దుఃఖార్ణవే నృపః । మూర్ఛితః పతితో భూమౌ విసంజ్ఞో
మృతకో యథా ॥ ౩౩ ॥ ఏవం రాత్రిర్గతా తస్య దుఃఖాత్సంవత్సరోపమా । అరుణోదయకాలే తు వన్దినో గాయకా జ
గుః ॥ ౩౪ ॥ నివారయిత్వా తాన్సర్వాన్ కైకేయీ రోషమాస్థితా । తతః ప్రభాతసమయే మధ్యకక్షముపస్థితాః ॥ ౩౫ ॥
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా ఋషయః కన్యకాస్తథా ॥ ౩౫ ॥ ఛత్త్రంచ చామరం దివ్యం గజో వాజీ తథైవచ ॥
౩౬ । అన్యాశ్చ వారముఖ్యా యాః పౌరజానపదాస్తథా । వసిష్ఠేన యథాఽఽజ్ఞప్తం తత్సర్వం తత్ర సంస్థితమ్ ॥ ౩౭ ॥
స్త్రియో బాలాశ్చ వృద్ధాశ్చ రాత్రౌ నిద్రాం న లేభిరే ॥ ౩౮ ॥ కదా ద్రక్ష్యామహే రామం పీతకౌశేయవాససమ్ ।
సర్వాభరణసంపన్నం కిరీటకటకోజ్జ్వలమ్ । కౌస్తుభాభరణం శ్యామం కన్దర్పశతసున్దరమ్ ॥ అభిషిక్తం సమాయాన్తం
గజారూఢం స్మితాననమ్ ॥ ౩౯ ॥ శ్వేతచ్ఛత్త్రధరం తత్ర లక్ష్మణం లక్షణాన్వితమ్ ॥ ౪౦ ॥ రామం కదా వా ద్రక్ష్యా
మః ప్రభాతం వా కదా భవేత్ । ఇత్యుత్సుకధియస్సర్వే బభూవుః పురవాసినః ॥ ౪౧ ॥ నేదానీముత్థితో రాజా కిమ
ర్థం చేతి చిన్తయన్ । సుమన్త్రశ్శనకైః ప్రాయాద్యత్ర రాజాఽవతిష్ఠతే ॥ ౪౨ ॥ వర్ధయన్ జయశబ్దేన ప్రణమ్య శి
రసా నృపమ్ । అతిఖిన్నం నృపం దృష్ట్వా కైకేయీం సమపృచ్ఛత ॥ ౪౩ ॥ దేవి కైకేయి వర్ధస్వ కిం రాజా దృశ్యతేఽ
న్యథా ॥ తమాహ కైకేయీ రాజా రాత్రౌ నిద్రాం న లబ్ధవాన్ ॥ ౪౪ ॥ రామ రామేతి రామేతి రామమేవానుచిన్త
యన్ । ప్రజాగరేణ వై రాజా హ్యస్వస్థ ఇవ లక్ష్యతే । రామమానయ శీఘ్రం త్వం రాజా ద్రష్టుమిహేచ్ఛతి ॥ ౪౫ ॥ సుమన్త్ర
ఉవాచ ॥ అశ్రుత్వా రాజవచనం కథం గచ్ఛామి భామిని । తచ్ఛ్రుత్వా మన్త్రిణో వాక్యం రాజా మన్త్రిణమబ్రవీత్ ॥ ౪౬ ॥
సుమన్త్ర రామం ద్రక్ష్యామి శీఘ్రమానయ సున్దరమ్ । ఇత్యుక్తస్త్వరితం గత్వా సుమన్త్రో రామమన్దిరమ్ ॥ ౪౭ ॥ అ
వారితః ప్రవిష్టోఽసౌ త్వరితం రామమబ్రవీత్ । శీఘ్రమాగచ్ఛ భద్రం తే రామ రాజీవలోచన । పితుర్గేహం మయా

సార్థం రాజా త్వాం ద్రష్టు మిచ్ఛతి ॥ ౪౮ ॥ ఇత్యుక్త్వో౽రథ మారుహ్య సంభ్రమా త్త్వరితో యయౌ । రామః సార
థినా సార్థం లక్ష్మణేన సమన్వితః ॥ ౪౯ ॥ మధ్యకక్షే వసిష్ఠాదీన్ పర్యస్థాప్య త్వరాన్వితః ॥ ౫౦ ॥ పితుర్గేహం ప్రవి
శ్య ననామ చరణౌ పితుః । రామ మాలిఙ్గితుం రాజా సముత్థాయ ససంభ్రమః ॥ ౫౧ ॥ బాహూ ప్రసార్య రా
మేతి దుఃఖా న్మధ్యే పపాతిహ । హా హేతి రామ స్తం శీఘ్ర మాలిఙ్గ్యాం కేఽ్ప వేశయత్ ॥ ౫౨ ॥ రాజానం మూర్ఛి
తం దృష్ట్వా చుక్రుశు స్సర్వయోషితః । కిమర్థం రోదన మితి వసిష్ఠో౽పి సమావిశత్ ॥ ౫౩ ॥ రామః పప్రచ్ఛ కైకేయీం
రాజ్ఞో దుఃఖస్య కారణమ్ । ఏవం పృచ్ఛతి రామే సా కైకేయీ రామ మబ్రవీత్ ॥ ౫౪ ॥ త్వమేవ కారణం హ్యస్య రా
జ్ఞో దుఃఖోపశాన్తయే । కించిత్కార్యం త్వయా రామ కర్తవ్యం నృపతేర్హితమ్ ॥ ౫౫ ॥ కురు సత్యప్రతిజ్ఞ స్త్వం రా
జానం సత్యవాదినమ్ । రాజ్ఞా వరద్వయం దత్తం మమ సంతుష్టచేతసా ॥ ౫౬ ॥ త్వదధీనం తు తత్సర్వం వక్తుం త్వాం ల
జ్జతే నృపః । సత్యపాశేన సంబద్ధం పితరం త్రాతు మర్హసి ॥ ౫౭ ॥ పుత్రశబ్దేన చైతద్ధి నరకాత్త్రాయతే పితా । రామ
స్తయోదితం శ్రుత్వా శూలేనాభిహతో యథా ॥ ౫౮ ॥ వ్యథితః కైకేయీం ప్రాహ కిమేవం భాషసేఽమ్బ మామ్ ।
పిత్రర్థే జీవితం దాస్యే పిబేయం విష ముల్బణమ్ ॥ ౫౯ ॥ సీతాం త్యక్ష్యేఽథ కౌసల్యాం రాజ్యం చాపి త్యజామ్యహమ్ ।
అనాజ్ఞప్తో౽పి కురుతే పితుః కార్యం స ఉత్తమః ॥ ౬౦ ॥ ఉక్తః కరోతి యః పుత్రః స మధ్యమ ఉదాహృతః । ఉక్తో న
కురుతే నైవ స పుత్రో మల ఉచ్యతే ॥ ౬౧ ॥ అతః కరోమి తత్సర్వం యన్మా మాహ పితా మమ । సత్యం సత్యం కరో
మ్యేవ రామో ద్విర్నాభిభాషతే ॥ ౬౨ ॥ ఇతి రామ ప్రతిజ్ఞాం సా శ్రుత్వా వక్తు ముపాక్రమే । రామ త్వదభిషేకార్థం
సంభారా స్సంభృతాశ్చ యే ॥ ౬౩ ॥ తై రేవ భరతో౽వశ్య మభిషేచ్యః ప్రియో మమ । అపరశ్చ వరో ... చీరవాసా
జటాధరః ॥ ౬౪ ॥ వనం ప్రయాహి శీఘ్రం త్వ మద్యైవ పితు రాజ్ఞయా । చతుర్దశ సమా స్తత్ర వస ... ।
౬౫ ॥ ఏత దేవ పితు స్తేఽద్య కార్యం త్వం కర్తు మర్హసి । రాజా తు లజ్జతే వక్తుం త్వా మేవం ... । ... ఉవాచ ।

భరతస్యైవ రాజ్యం స్యాదహం గచ్ఛామి దణ్డకాన్ । కింతు రాజా న వక్తి మాం న జానే తత్ర కారణమ్ ॥ ౬౭ ॥
శ్రుత్వైతత్ప్రియవచనం దృష్ట్వా రామం పురః స్థితమ్ । ప్రాహ రాజా దశరథో దుఃఖితో దుఃఖితం వచః ॥ ౬౮ ॥
స్త్రీజితం భ్రాన్తహృదయమున్మార్గపరివర్తినమ్ । నిగృహ్య మాం గృహాణేదం రాజ్యం పాపం న తద్భవేత్ ॥ ౬౯ ॥
ఏవం చేదనృతం నైవ మాం స్పృశేద్రఘునన్దన । ఇత్యుక్త్వా దుఃఖసన్తప్తో విలలాప నృపస్తదా ॥ ౭౦ ॥ హా రామ
హా జగన్నాథ హా మమ ప్రాణవల్లభ । మాం విసృజ్య కథం ఘోరం విపినం గన్తుమర్హసి ॥ ౭౧ ॥ ఇతి రామం సమాలి
ఙ్గ్య ముక్తకణ్ఠో రురోద హ । విసృజ్య నయనే రామః పితుస్సజలపాణినా ॥ ౭౨ ॥ ఆశ్వాసయామాస నృపం శనైస్సన
యకోవిదః । కిమత్ర దుఃఖేన విభో రాజ్యం శాసతు మేనుజః ॥ ౭౩ ॥ అహం ప్రతిజ్ఞాం నిస్తీర్య పునర్యాస్యామి తే పురమ్।
రాజ్యాత్కోటిగుణం సౌఖ్యం మమ రాజన్వనే సతః ॥ ౭౪ ॥ త్వత్సత్యపాలనం దేవ కార్యం చాపి భవిష్యతి। కైకేయ్యాశ్చ
ప్రియో రాజన్వనవాసో మహాగుణః ॥ ౭౫ ॥ ఇదానీం గన్తుమిచ్ఛామి వ్యేతు మాతుశ్చ హృజ్జ్వరః । సంభారాశ్చో
పహ్రియన్తామభిషేకార్థమాగతాః ॥ ౭౬ ॥ మాతరం చ సమాశ్వాస్య అనునీయ చ జానకీమ్।ఆగత్య పాదౌ వన్దిత్వా
తవ యాస్యే సుఖం వనమ్ ॥ ౭౭ ॥ ఇత్యుక్త్వా తు పరిక్రమ్య మాతరం ద్రష్టుమాయయౌ। కౌసల్యాపి హరేః పూ
జాం కురుతే రామకారణాత్ ॥ ౭౮ ॥ హోమం చ కారయామాస బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ ధనమ్ । ధ్యాయతే విష్ణుమే
కాగ్రమనసా మౌనమాస్థితా ॥ ౭౯ ॥ అన్తస్థమేకం ఘనచిత్ప్రకాశం నిరస్తసర్వాతిశయస్వరూపమ్।విష్ణుం సదానన్దమ
యం హృదబ్జే సా భావయన్తీ న దదర్శ రామమ్॥౮౦॥

ఇతి, శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే,ఉమామహేశ్వరసంవాదే,అయోధ్యాకాణ్డే,తృతీయస్సర్గః.

తతస్సుమిత్రా దృష్ట్వైనం రామం రాజ్ఞీ ససంభ్రమా। కౌసల్యాం బోధయామాస రామోయం సముపస్థితః ॥౧ ॥
శ్రుత్వైవం రామమాతైషా బహిర్దృష్టిప్రవాహితా । రామం దృష్ట్వా విశాలాక్షమాలింగ్యాంకే న్యవేశయత్ ॥ ౨ ॥

మూర్ధ్న్యవఘ్రాయపస్పర్శగాత్రం నీలోత్పలచ్ఛవి । భుంక్ష్వ వత్సేతిచ ప్రాహ మృష్టమన్నం క్షుధార్దితః ॥ ౩ ॥ రామః
ప్రాహ న మేమాతర్భోజనావసరః కృతః । దండకాగమనే శీఘ్రం మమకాలోఽద్య నిశ్చితః ॥ ౪ ॥ కైకేయ్యావరదానేన
సత్యసంధః పితామమ । భరతాయదదౌ రాజ్యం మమాప్యరణ్య ముత్తమమ్ ॥ ౫ ॥ చతుర్దశ సమాస్తత్ర హ్యుషిత్వా
మునివేషధృక్ । ఆగమిష్యే పునశ్శీఘ్రం నచిన్తాంకర్తుమర్హసి ॥ ౬ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా సహసోద్విగ్నా మూర్ఛితా పునరుత్థి
తా । ఆహరామం సుదుఃఖార్తా దుఃఖసాగరసంప్లుతా ॥ ౭ ॥ యదిరామవనం సత్యం యాసిచేన్నయ మామపి । త్వద్విహీ
నాక్షణార్ధం వా జీవితం ధారయేకథమ్ ॥ ౮ ॥ యథా గౌర్బాలకం వత్సం త్యక్త్వా తిష్ఠేన్న కుత్రచిత్ । తథైవత్వాం నశ
క్నోమిత్యక్తుం ప్రాణాత్ప్రియం సుతమ్ ॥ ౯ ॥ భరతాయప్రసన్నశ్చే ద్రాజ్యం రాజా ప్రయచ్ఛతు । కిమర్థం వనవాసా
య త్వామాజ్ఞాపయతి ప్రియమ్ ॥ ౧౦ ॥ కైకేయ్యై వరదో రాజా సర్వస్వం వా ప్రయచ్ఛతు । త్వయా కిమ పరాద్ధం
హి కైకేయ్యా వా నృపస్యవా ॥ ౧౧ ॥ పితాగురుస్తథా రామ తవాహమధికా తతః । పిత్రాజ్ఞప్తోవనం గంతుం వారయేయ
మహం సుతమ్ ॥ ౧౨ ॥ యదిగచ్ఛసి మద్వాక్య ముల్లఙ్ఘ్య నృపవాక్యతః । తదా ప్రాణాన్పరిత్యజ్య గచ్ఛామియమసాద
నమ్ ॥ ౧౩ ॥ లక్ష్మణోఽపి తతశ్శ్రుత్వా కౌసల్యావచనం రుషా । ఉవాచ రాఘవం వీక్ష్య దహన్నివ జగత్త్రయమ్ ॥ ౧౪ ॥
ఉన్మత్తం భ్రాన్తమనసం కైకేయీ వశవర్తినమ్ । బద్ధ్వానిహన్మి భరతం తద్బంధూ న్మాతులానపి ॥ ౧౫ ॥ అద్యపశ్య
న్తుమే శౌర్యం లోకాన్ప్రదహతః పురా । రామత్వ మభిషేకాయ కురుయత్న మరిన్దమ ॥ ౧౬ ॥ ధనుష్పాణి రహం తత్ర
హన్యాం విఘ్నకారిణః । ఇతిబ్రువంతం సౌమిత్రి మాలింగ్య రఘునందనః ॥ ౧౭ ॥ శూరోఽసి రఘుశార్దూల మమాత్యన్త హి
తే రతః । జానామి సర్వం తే సత్యం కింతు తత్సమయో నహి ॥ ౧౮ ॥ యదిదం దృశ్యతే సర్వం రాజ్యం దేహాదికంచ
యత్ । యదిసత్యం భవేత్తత్ర ఆయాస స్సఫలశ్చ తే ॥ ౧౯ ॥ భోగా మేఘవితానస్థ విద్యుల్లేఖేవ చఞ్చలాః । ఆయు
రప్యగ్ని సంతప్తలోహస్థ జలబిందువత్ ॥ ౨౦ ॥ యథావ్యాలగలస్థోఽపి భేకో దంశా నపేక్షతే । తథా కాలాహినా గ్ర

స్త్రీలోకో భోగా నశాశ్వతాః ॥ ౨౧ ॥ కరోతి దుఃఖేన హి కర్మతంత్రం శరీరభోగార్థమహర్నిశం నరః । దేహః పృథక్తత్త్వ
పురుషాత్సమీక్ష్యతే కోఽత్రాత్ర భోగః పురుషేణ భుజ్యతే ॥ పితృమాతృసుతభ్రాతృదారబంధ్వాదిసంగమః । ప్ర
పాయామివ జంతూనాం నద్యాం కాష్ఠౌఘవచ్చలః ॥ ౨౩ ॥ ఛాయేవ లక్ష్మీశ్చపలా ప్రతీతా తారుణ్యమంబూర్మివ
దధ్రువం చ । స్వప్నోపమం స్త్రీసుఖమాయురల్పం తథాపి జంతోరభిమాన ఏషః ॥ ౨౪ ॥ సంసృతిస్స్వప్నసదృ
శీ సదా రోగాదిసంకులా । గంధర్వనగరప్రఖ్యా మూఢస్తామనువర్తతే ॥ ౨౫ ॥ ఆయుష్యం క్షీయతే యస్మాదాదిత్యస్య
గతాగతైః । దృష్ట్వాఽన్యేషాం జరామృత్యూ కథంచిన్నైవ బుధ్యతే ॥ ౨౬ ॥ స ఏవ దివసస్సైవ రాత్రిరిత్యేవ మూఢ
ధీః । భోగాననుపతత్యేవ కాలవేగం న పశ్యతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రతిక్షణం క్షరత్యేతదాయురామఘటాంబువత్ । సపత్నా
ఇవ రోగాశ్చ శరీరం ప్రహరంత్యహో ॥ ౨౮ ॥ జరా వ్యాఘ్రీవ పురతస్తర్జయంత్యవతిష్ఠతే । మృత్యుస్సహైవ
యాత్యేష సమయం సంప్రతీక్షతే ॥ ౨౯ ॥ దేహేఽహంభావమాపన్నో రాజాఽహం లోకవిశ్రుతః । ఇత్యస్మిన్మనుతే
జంతుః । కృమివిడ్భస్మసంజ్ఞితే ॥ ౩౦ ॥ త్వగస్థిమాంసవిణ్మూత్రరేతోరక్తాదిసంయుతః । వికారీ పరిణామీ చ దేహ ఆ
త్మా కథం వద । యమాస్థాయ భవాన్ లోకం దగ్ధుమిచ్ఛతి లక్ష్మణ ॥ ౩౧ ॥ దేహాభిమానినస్సర్వే దోషాః ప్రాదుర్భ
వంతి హి ॥ ౩౨ ॥ దేహోఽహమితి యా బుద్ధిరవిద్యా సా ప్రకీర్తితా । నాహం దేహశ్చిదాత్మేతి బుద్ధిర్విద్యేతి భణ్యతే ॥
౩౩ ॥ అవిద్యా సంసృతేర్హేతుర్విద్యా తస్యా నివర్తికా । తస్మాద్యత్నస్సదా కార్యో విద్యాభ్యాసే ముముక్షుభిః । కా
మక్రోధాదయస్తత్ర శత్రవశ్శత్రుసూదన ॥ ౩౪ ॥ తత్రాపి క్రోధ ఏవాలం మోక్షవిఘ్నాయ సర్వదా । యేనావిష్టః
పుమాన్ హంతి పితృభ్రాతృసుహృత్సఖీన్ ॥ ౩౫ ॥ క్రోధమూలో మనస్తాపః క్రోధస్సంసారబంధనమ్ । ధర్మక్షయకరః క్రో
ధస్తస్మాత్క్రోధం పరిత్యజ ॥ ౩౬ ॥ క్రోధ ఏష మహాన్ శత్రుస్తృష్ణా వైతరణీ నదీ । సంతోషో నందనవనం శాం
తిరేవ హి కామధుక్ ॥ ౩౭ ॥ తస్మాచ్ఛాంతిం భజస్వాద్య శత్రురేవం భవేన్న తే ॥ ౩౮ ॥ దేహేంద్రియమనః

ప్రాణ బుద్ధ్యాదిభ్యో విలక్షణః । ఆత్మా శుద్ధ స్స్వయంజ్యోతి రవికారీ నిరాకృతిః ॥ ౩౮ ॥ యావద్దేహేంద్రియప్రాణై ర్భిన్నత్వం నాత్మనో విదుః । తావత్సంసారదుఃఖౌఘైః పీడ్యంతే । మృత్యుసంయుతాః ॥ ౩౯ ॥ తస్మాత్త్వం సర్వదా భిన్నమాత్మానం హృది భావయ । బుద్ధ్యాదిభ్యో బహిస్సర్వ మనువర్తస్వ మాఖిదః ॥ ౪౦ ॥ భుంజన్ప్రారబ్ధ మఖిలం సుఖం వా దుఃఖమేవ వా । ప్రవాహపతితః కార్యం కుర్వన్నపి నలిప్యసే ॥ ౪౧ ॥ బాహ్యే సర్వత్ర కర్తృత్వ మావహన్నపి రాఘవ । అంతశ్శుద్ధస్వభావ స్త్వం లిప్యసేనచ కర్మభిః ॥ ౪౨ ॥ ఏతన్మయోదితం కృత్స్నం హృది భావయ సర్వదా । సంసారదుఃఖై రఖిలై ర్బాధ్యసేన కదాచన ॥ ౪౩ ॥ త్వమప్యమ్బ మయోదిష్టం హృది భావయ నిత్యదా । సమాగమం ప్రతీక్షస్వ న దుఃఖైః పీడ్యసే చిరమ్ ॥ ౪౪ ॥ నసదైకత్ర సంవాసః కర్మమార్గానువర్తినామ్ । యథా ప్రవాహపతిత ప్లవానాం సరితాం తథా ॥ ౪౫ ॥ చతుర్దశసమాసంఖ్యా క్షణార్ధ మివజాయతే । అనుమన్యస్వ మామమ్బ దుఃఖం సంత్యజ్య సాదరః । ఏవం చేత్సుఖసంవాసో భవిష్యతి వనే మమ ॥ ౪౬ ॥ ఇత్యుక్త్వా దండవన్మాతుః పాదయో రపతచ్చిరమ్ ॥ ఉత్థాప్యాంకే సమావేశ్య ఆశీర్భి రభినన్దయత్ ॥ ౩౮ ॥ సర్వే దేవా స్సగన్ధర్వా బ్రహ్మవిష్ణు శివాదయః । రక్షన్తు త్వాం సదా యాన్తం తిష్ఠన్తం నిద్రయా యుతమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఇతి ప్రస్థాపయామాస సమాలిఙ్గ్య పునః పునః । లక్ష్మణోఽపి తదా రామం నత్వా హర్షాశ్రుగద్గదః ॥ ౫౦ ॥ ఆహ రామ మమాన్తస్థ స్సంశయోఽస్తి త్వయావృతః । యాస్యామి పృష్ఠతో రామ సేవాం కర్తుం తవాదిశ ॥ ౫౧ ॥ అనుగృహ్ణస్వ మాం రామ నోచేత్ప్రాణాం స్త్యజామ్యహమ్ । తథేతి రాఘవోఽప్యాహ లక్ష్మణం యాహి మాచిరమ్ । ౫౨ ॥ ప్రీతస్థే తాం సమాధాతుం కత స్సీతాపతిర్విభుః । ఆగతం పతిమాలోక్య సీతా సుస్మితభాషిణీ ॥ ౫౩ ॥ స్వర్ణపాత్రస్థసలిలైః పాదౌ ప్రక్షాల్య భక్తితః । పప్రచ్ఛ పతిమాలోక్య దేవకిం సేనయా వినా ॥ ౫౪ ॥ ఆగతోఽసి గతః క్వత్ర శ్వేతచ్ఛత్రంచ తే కుతః । వాదిత్రాణి నవాద్యన్తే కిరీటాది వివర్జితః ॥ ౫౫ ॥ సామన్తరాజసహిత స్సంభ్రమా న్నాగతోఽసి కిమ్ । ఇతిస్మ సీతయా పృష్టో రామస్సస్మితమ

బ్రవీత్ ॥ ౫౭ ॥ రాజ్ఞా మే దణ్డకారణ్యే రాజ్యం దత్తం శుభేఽఖిలమ్ అత స్తత్పాలనార్థాయ శీఘ్రం యాస్యామి భామిని ॥
౫౮ ॥ అద్యైవ యాస్యామి వనం త్వంతు శ్వశ్రూసమీపగా । శుశ్రూషాం కురు మే మాతుః క్షమిత్వ్యానాదినో వయమ్ ॥
౫౯ ॥ ఇతిబ్రువన్తం శ్రీరామం సీతాభీతాబ్రవీద్వచః । కిమర్థం వనరాజ్యం తే పిత్రా దత్తం మహాత్మనా ॥ ౫౯ ॥ తా
మాహ రామః కైకేయ్యై రాజాప్రీతో వరం దదౌ । భరతాయ దదౌ రాజ్యం వనంవాసం మమానఘే ॥ ౬౦ ॥ చతు
ర్దశ సమా స్తత్ర వాసో మే కిల యాచితః । తదా దేవ్యా దదౌ రాజా సత్యవాదీ దయాపరః ॥ ౬౧ ॥ అత శ్శీఘ్రం గమి
ష్యామి మా విఘ్నం కురు భామిని । శ్రుత్వా త ద్రామవచనం జానకీ ప్రీతిసంయుతా ॥ ౬౨ ॥ అహ మగ్రే గమిష్యామివ
నం పశ్చాత్త్వమేష్యసి । ఇత్యాహ మాం వినా గన్తుం తవ రాఘవ నోచితమ్ ॥ ౬౩ ॥ తామాహ రాఘవః ప్రీతః స్వప్రి
యాం ప్రియవాదినీమ్ । కథం వనం త్వాం నేష్యేఽహం బహువ్యాఘ్రమృగాకులమ్ ॥ ౬౪ ॥ రాక్షసా ఘోరరూపాశ్చ
సంతిమానుషభోజినః సింహవ్యాఘ్రవరాహాశ్చ సంచరంతి సమన్తతః ॥ ౬౫ ॥ కట్వామ్లఫలమూలాని భోజనార్థం సుమధ్య
మే । అపూపాని వ్యఞ్జనాని విద్యన్తేన కదాచన ॥ ౬౬ ॥ కాలేకాలే ఫలంవాఽపి విద్యతే కుత్ర సున్దరి । మార్గోన దృ
శ్యతే క్వాపి శర్కరాకణ్టకాన్వితః ॥ ౬౭ ॥ గుహాగహ్వరసంబాధం ఝిల్లీదంశాదిభిర్యుతమ్ ॥ ఏవం బహువిధా దోషం
వనం దణ్డక సంజ్ఞితమ్ ॥ ౬౮ ॥ పాదచారేణగన్తవ్యం శీతవాతాతపాదిమత్ । రాక్షసాన్ వనే దృష్ట్వా జీవితం హాస్య
సేకదిరాత్ ॥ ౬౯ ॥ తస్మాద్భద్రే గృహే తిష్ఠ శీఘ్రం ద్రక్ష్యసి మాం పునః । రామస్య వచనం శ్రుత్వా సీతా దుఃఖస
మన్వితా ॥ ౭౦ ॥ ప్రత్యువాచ స్ఫురద్వక్త్రా కించిత్కోపసమన్వితా । కథంమామిచ్ఛసే త్యక్తుం ధర్మపత్నీంపతివ్రతామ్ ।
త్వదనువ్రతా మదోషాం మాం ధర్మజ్ఞోఽసి దయాపరః ॥ ౭౧ ॥ త్వత్సమీపే స్థితాం రామ కోవా మాం ధర్షయేద్వనే ॥
౭౨ ॥ ఫలమూలాదికం యద్య త్తవ భుక్తావశేషితమ్ । తదేవామృతతుల్యం మే తేన తృప్తా రమామ్యహమ్ ॥ ౭౩ ॥
త్వయా సహచరన్త్యా మే కుశాః కాశాశ్చ కణ్టకాః । పుష్పాస్తరణతుల్యా మే భవిష్యంతి న సంశయః ॥ ౭౪ ॥

అనుయాత్వాం న్లేకథే నైవ భావయం కార్యసాధినీ । బ్రాహ్మణాః కథితం పూర్వం జ్యోతిశ్శాస్త్రవిశారదాః ॥ ౬౫ ॥ ప్రాగేవ విపినే మానుషే పత్న్యా సహ భవిష్యతి । సత్యవాదీ ద్విజో భూత్వా గమిష్యామి త్వయా సహ ॥ ౬౬ ॥ అన్యచ్చ కించిత్ప్రవక్ష్యే శ్రుత్వా మాం నయ కాననమ్ । రామాయణాని బహుశః శ్రుతాని బహుభిర్ద్విజైః ॥ ౬౭ ॥ సీతాం వినా వనం రామో గతః కిం కుత్రచిద్వద । అతస్త్వయా గమిష్యామి సర్వథా త్వత్సహాయినీ ॥ ౬౮ ॥ యది గచ్ఛసి మాం త్యక్త్వా ప్రాణాంస్త్యక్ష్యామి తేఽగ్రతః । ఇతి తస్యా నిశ్చయం జ్ఞాత్వా సీతాయా రఘునన్దనః ॥ ౬౯ ॥ అబ్రవీద్దేవి గచ్ఛ త్వం వనం శీఘ్రం మయా సహ । అరున్ధత్యై ప్రయచ్ఛాశు హారానాభరణాని చ ॥ ౭౦ ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం సర్వం దత్త్వా గచ్ఛామహే వనమ్ । ఇత్యుక్త్వా లక్ష్మణేనాశు ద్విజానాహూయ భక్తితః ॥ ౭౧ ॥ దదౌ గవాం సహస్రశతం ధనాని చ వస్త్రాణి దివ్యాని విభూషణాని । కుటుమ్బవద్భ్యః శ్రోత్రియేభ్యో ద్విజేభ్యో రఘుకులకేతుః ॥ ౭౨ ॥ అరున్ధత్యై దదౌ సీతా ముఖ్యాన్యాభరణాని చ । రామో మాతుస్సేవకేభ్యో దదౌ ధనమనేకధా ॥ ౭౩ ॥ స్వకాన్తఃపురవాసిభ్యస్సేవకేభ్యస్తథైవ చ । పౌరజానపదేభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యస్సహస్రశః ॥ ౭౪ ॥ లక్ష్మణోఽపి సుమిత్రాం తు కౌసల్యాయై సమర్పయత్ । ధనుష్పాణిస్సమాగత్య రామస్యాగ్రే వ్యవస్థితః ॥ ౭౫ ॥ రామస్సీతా లక్ష్మణశ్చ జగ్ముస్తే నృపాలయమ్ ॥ ౭౬ ॥ శ్రీరామస్సహసీతాయా నృపవేశ్మగచ్ఛన్ససైన్యానుజః । పౌరాన్ జానపదాన్ కుతూహలధియశ్శోకాగ్నినాతప్యతః । శ్యామః కామసహస్రసున్దరవపుః కాన్త్యా దిశో భాసయన్ । పాదన్యాసపవిత్రితాఖిలజగత్ప్రాపాలయం తత్పితుః ॥ ౭౭ ॥

ఇతి శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణే, ఉమామహేశ్వరసంవాదే - అయోధ్యాకాణ్డే, పఞ్చమస్సర్గః

అథ రాజగృహద్వారి రాఘవో రామాగమనసజ్జనకః । లక్ష్మణేన సమం సీతయా దృష్ట్వా స్వపరిజనాన్ । కైకేయ్యా వచనాదిచ్ఛుర్వాసరేషు సమావృతః ॥ ౧ ॥ అథ రాజా దశరథస్సంగతో భూశలమన్దిరమ్ । శ్రీసీతాసహితో రామో

[illegible] తస్య సత్యవతాంవరః ॥ ౨½ ॥ కైకేయ్యా వాక్యం దృష్ట్వా రామం సత్యం ప్రియంకరమ్ । [illegible]
సకథం [illegible] కర్తా [illegible] ॥ ౩½ ॥ ప్రజానాం తు వనం స్త్రీయం గచ్ఛామో కస్త్వైవ కాననమ్ । యత్ర తే [illegible]
[illegible] సా మహా గంతుమిచ్ఛతి । పశ్యంతు జానకీం సర్వే పాదచారేణ గచ్ఛతీమ్ ॥ ౪ ॥ పుష్పకే చాపి దృష్ట్వా రాజా
[illegible] లోకసుందరీ । పాదచారేణ గచ్ఛంతి జనసంఘైశ్చ దావృతా ॥ ౫ ॥ రామోఽపి పాదచారేణ గజాశ్వాదివివర్జితః ।
గచ్ఛతి [illegible] విభుం సర్వలోకైకసుందరమ్ ॥ ౬ ॥ రాక్షసీ కైకయీ నామ్నా జాతా గర్వవినాశినీ । [illegible] భ
[illegible] సీతాయాః పాతయా సతః ॥ ౭ ॥ బలవాన్విధిరేవాత్ర పుంప్రయత్నో హి దుర్బలః । ఇతి దుఃఖాకు[illegible]
[illegible] సాధూనాం మునిపుంగవః ॥ ౯ ॥ అబ్రవీచ్చ మహాదేవో జ్ఞాతసాధూనాం సఙ్ఘమధ్యగః । మా శుచో పరం గత్వా నీ
తాం [illegible] త్ర్యతః ॥ ౧౦ ॥ ఏష రామః పరో విష్ణురాదినారాయణస్స్మృతః । ఏషా సా జానకీ లక్ష్మీర్యోగమా
యేతి విశ్రుతా ॥ ౧౧ ॥ అసౌ శేషస్తమన్వేతి లక్ష్మణాఖ్యశ్చ సామ్ప్రతమ్ । ఏవమాయాగుణైర్యుక్తస్తత్తదాకార
[illegible] ॥ ౧౨ ॥ ఏష ఏవ రజోయుక్తో బ్రహ్మా భూద్విశ్వభావనః । సత్త్వావిష్టస్తతో విష్ణుస్త్రిజగత్ప్రతిపాలకః ॥ ౧౩ ॥ ఏష రుద్ర
స్తామసోఽన్తే జగత్ప్రలయకారణమ్ ॥ ౧౩½ ॥ ఏష మత్స్యః పురా భూత్వా భక్తం వైవస్వతం మనుమ్ । నావ్యారోప్య
లయస్యాన్తే పాలయామాస రాఘవః ॥ ౧౪½ ॥ సముద్రమథనే పూర్వం మన్దరే సుతలం గతే । అధారయత్ కూర్మ
రూపీ రఘూత్తమః ॥ ౧౫½ ॥ మహీం రసాతలం యాతాం ప్రలయే సూకరోఽభవత్ । తోలయామాస
దంష్ట్రాగ్రే తాం [illegible] రఘునన్దనః ॥ ౧౬½ ॥ నారసింహం వపుః కృత్వా ప్రహ్లాదవరదః పురా । త్రిలోకకణ్టకం [illegible]
[illegible] తస్య [illegible] ॥ ౧౭½ ॥ పుత్రరాజ్యం హృతం దృష్ట్వా హ్యదిత్యా యాచితః పురా । వామనత్వ [illegible]
[illegible] । దుష్టక్షత్రియభూభారనిరస్త్యై భార్గవోఽభవత్ ॥ ౧౮ ॥ స ఏవ జగతాం నాథ ఇదా
నీం రామతాం గతః । రావణాదీని [illegible] కోటిశో విహనిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ మానుషే సైవమరణం తస్య దృష్టం దురా

[illegible] తపసాఽఽరాధితో హరిః । పుత్రీత్వాకాఙ్క్షయా విష్ణోస్తదా లక్ష్మీర్భవద్గృహే ॥ ౨౧ ॥
స ఏవ విష్ణుః శ్రీరామో రావణాదివధాయ హి । గన్తాఽరణ్యే వనం రామో లక్ష్మణేన సహాయవాన్ ॥ ౨౨ ॥ ఏషా
సీతా హరేర్మాయా సృష్టిస్థిత్యన్తకారిణీ ॥ ౨౩ ॥ రాజా వా కైకయీ వాఽపి నాత్ర కారణమణ్వపి । పూర్వేద్యుర్నారదః
ప్రాహ భూభారహరణాయ చ ॥ ౨౪ ॥ రామోఽప్యాహ స్వయం సాక్షాచ్ఛ్వో గమిష్యామ్యహం వనమ్ । అ
తో రామం సముద్దిశ్య చిన్తాం త్యజత బాలిశాః ॥ ౨౫ ॥ రామ రామేతి యే నిత్యం జపన్తి మనుజా భువి । తేషాం మృత్యు
భయాదీని న భవన్తి కదాచన ॥ ౨౬ ॥ కా పునస్తస్య రామస్య దుఃఖశఙ్కా మహాత్మనః । రామనామ్నైవ ముక్తిః స్యాత్
కలౌ నాన్యేన కేనచిత్ ॥ ౨౭ ॥ మాయామానుషరూపేణ విడమ్బయతి లోకకృత్ । భక్తానాం భజనార్థాయ రావ
ణస్య వధాయ చ ॥ ౨౮ ॥ రాజ్ఞోఽభీష్టసిద్ధ్యర్థం మానుషం వపురాశ్రితః । ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ వామదేవో మ
హామునిః ॥ ౨౯ ॥ శ్రుత్వా తేఽపి ద్విజాస్సర్వే రామం జ్ఞాత్వా హరిం విభుమ్ । జహుర్హృత్సంశయగ్రన్థిం రామ
మేవాన్వచిన్తయన్ ॥ ౩౦ ॥ య ఇదం చిన్తయేన్నిత్యం రహస్యం రామసీతయోః । తస్య రామే దృఢా భక్తిర్భవే ద్వి
జ్ఞానపూర్వికా ॥ ౩౧ ॥ రహస్యం గోపనీయం వో యుష్మాకం వై రాఘవప్రియాః । ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుర్విప్రాః కైక
పి రామం పరం విదుః ॥ ౩౨ ॥ తతో రామః స్వమావిశ్య పితృగేహం మహారథః । సానుజస్సీతయా గత్వా కైకేయీమభి
దమబ్రవీత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆగతోఽస్మ్యహం మాతస్తే తు సమ్మతం వనమ్ । గన్తుం కృతధియం శీఘ్రం మాఽఽజ్ఞాపయి
తుమర్హసి ॥ ౩౪ ॥ ఇత్యుక్తా సహసోత్థాయ చీరాణి ప్రదదౌ స్వయమ్ । రామాయ లక్ష్మణాయాథ సీతాయై చ పృ
థక్ పృథక్ ॥ ౩౫ ॥ రామస్తు వస్త్రాణ్యుత్సృజ్య వన్యచీరాణి పర్యధాత్ । లక్ష్మణోఽపి తథా చక్రే సీతా తన్న విజానతీ ॥ ౩౬ ॥
హస్తే గృహీత్వా రామస్య లజ్జయా ముఖమైక్షత । రామో గృహీత్వా తచ్చీరం అంశుకే పర్యవేష్టయత్ ॥ ౩౭ ॥ త
ద్దృష్ట్వా రురుదుస్సర్వే రాజదారాస్సమన్తతః । వసిష్ఠస్తు తదాకర్ణ్య రుదితం భర్త్సయన్ స్నుషామ్ ॥ ౩౮ ॥ కైకేయీం

న్తాస్త్రీహ దుర్వృత్తే రామ ఏవ త్వయావృతః । వనవాసాయ దుష్టే త్వం సీతా త్వం కిం ప్రయాస్యసి ॥ ౩౯ ॥ యది రామం సమన్వేతి సీతా భర్తృపరాయణా । దివ్యామ్బరధరా నిత్యం సర్వాభరణభూషితా ॥ ౪౦ ॥ రమయత్వనిశం రామం వనే కిం నివారితే । రాజా దశరథో ప్యాహ సుమన్త్రం రథమానయ ॥ ౪౧ ॥ రథ మారుహ్య గచ్ఛన్తు వనం వనచరప్రియాః । ఇక్ష్వాకూన్ రామ మాలోక్య సీతాం చైవ సలక్ష్మణమ్ ॥ ౪౨ ॥ దుఃఖాత్ స్వపతితో భూమౌ రురోద భృశవిప్లుతః । ఆరురోహ రథం సీతా శీఘ్రం రామస్య పశ్యతః ॥ ౪౩ ॥ రామః ప్రదక్షిణం కృత్వా పితరం రథ మారుహత్ । లక్ష్మణః ఖడ్గయుగలం ధనుస్తూణీయుగే తథా ॥ ౪౪ ॥ గృహీత్వా రథ మారుహ్య నోదయామాస సారథిమ్ । తిష్ఠ తిష్ఠ సుమన్త్రేతి రాజా దశరథోఽబ్రవీత్ ॥ ౪౫ ॥ గచ్ఛ గచ్ఛేతి రామేణ నోదితోఽచోదయ ద్రథమ్ । రామే దూరం గతే రాజా మూర్ఛితః ప్రాపతద్భువి ॥ ౪౬ ॥ పౌరాస్తు బాలవృద్ధాశ్చ వృద్ధా బ్రాహ్మణసత్తమాః । తిష్ఠ తిష్ఠేతి రామేతి క్రోశన్తో రథ మన్వయుః ॥ ౪౭ ॥ రాజా రుదిత్వా సుచిరం మాం నయస్వ గృహం ప్రతి । కౌసల్యాయా రామమాతురిత్యాహ పరిచారకాన్ ॥ ౪౮ ॥ కంచిత్కాలం భవేత్తత్ర జీవనం దుఃఖితస్య మే । అత ఊర్ధ్వం న జీవామి చిరం రామం వినాకృతః ॥ ౪౯ ॥ తతో గృహం ప్రవిశ్యైవ కౌసల్యాయాః పపాత హ । మూర్ఛితశ్చ చిరాద్బుద్ధ్వా తూష్ణీమేవావతస్థివాన్ ॥ ౫౦ ॥ రామస్తు తమసాతీరం గత్వా తత్రావసత్సుఖీ । జలం ప్రాశ్య నిరాహారో వృక్షమూలేఽస్వపద్విభుః । సీతయా సహ ధర్మాత్మా ధనుష్పాణిస్తు లక్ష్మణః । పాలయామాస ధర్మజ్ఞః సుమన్త్రేణ సమన్వితః ॥ ౫౧ ॥ పౌరాస్సర్వే సమాగత్య స్థితాస్తస్యావిదూరతః ॥ ౫౨ ॥ నీత్వా రామం పురం నేతుం నో చేద్గచ్ఛామహే వనమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఇతి నిశ్చయమాజ్ఞాయ తేషాం రామోఽతివిస్మితః । నాహం గచ్ఛామి నగరం మేతే వై క్లేశభాగినః ॥ ౫౪ ॥ భవిష్యన్తీతి సంచిన్త్య సుమన్త్ర మిదమబ్రవీత్ ॥ ౫౫ ॥ ఇదానీమేవ గచ్ఛామ సుమన్త్ర రథమానయ । ఇత్యాజ్ఞప్తస్సుమన్త్రోఽపి రథం వాహైరయోజయత్ ॥ ౫౬ ॥ ఆరుహ్య రామస్సీతా చ లక్ష్మణోఽపి యయుర్ద్రుతం । అయోధ్యాభిము

పురగాస్తే కోటిద్వారం తతో యయుః ॥ ౫౬ ॥ తేఽపి రామ మపశ్యన్తః ప్రాతరుత్థాయ దుఃఖితాః ॥ ౫౭ ॥ రథనేమి
గతం మార్గం పశ్యన్తస్తే పురం యయుః । హృది రామం ససీతం తే ధ్యాయన్త స్తస్థురన్వహమ్ ॥ ౫౮ ॥ సుమన్త్రోఽపి
రథం శీఘ్రం నోదయామాస సాదరమ్ । స్ఫీతా న్జనపదా న్పశ్య న్రామ స్సీతా సమన్వితః ॥ ౫౯ ॥ గఙ్గాతీరం సమాగ
చ్ఛ చ్ఛృఙ్గిబేరావిదూరతః । గఙ్గాం దృష్ట్వా నమస్కృత్య స్నాత్వా సానన్దమానసః ॥ శింశుపావృక్షమూలేఽసౌ నిషసాద
రఘూత్తమః । తతో గుహో జనైః శ్రుత్వా రామాగమనముత్సుకః ॥ ౬౦ ॥ సఖాయం స్వామినం ద్రష్టుం హర్షా
త్తూర్ణం సమాపతత్ । ఫలాని మధుపుష్పాణి గృహీత్వా భక్తిసంయుతః ॥ ౬౧ ॥ రామస్యాగ్రే వినిక్షిప్య దణ్డవత్ప్రా
పతద్భువి । గుహ ముత్థాప్య తం తూర్ణం రాఘవః పరిషస్వజే ॥ ౬౩ ॥ సంపృష్టకుశలో రామం గుహః ప్రాఞ్జలిరబ్ర
వీత్ । ధన్యోఽహం మత్కులం చైవ నైషాదం లోకపావన ॥ ౬౪ ॥ బభూవ పరమానన్దః స్పృష్ట్వా తేఽఙ్గం రఘూత్తమ ॥
౬౫ ॥ నైషాదరాజ్య మేతత్తే కిఙ్కరస్య రఘూత్తమ । త్వదధీనం వస న్నత్ర పాలయాస్మా న్రఘూద్వహ ॥ ౬౫ ॥
ఆగచ్ఛ యామో నగరం పావనం కురు మే గృహమ్ । గృహాణ ఫలమూలాని త్వదర్థం సంచితాని మే । అనుగృహ్ణీష్వ భగ
వ న్దాస స్తేఽహం సురోత్తమ ॥ ౬౭ ॥ రామ స్తమాహ సుప్రీతో వచనం శృణు మే సఖే । న వేక్ష్యామి గృహం । గ్రామం
నవ వర్షాణి పఞ్చ చ ॥ ౬౮ ॥ దత్త మన్యేన నో భుఞ్జే ఫలమూలాది కిఞ్చన । రాజ్యం మమైతత్తే సర్వం త్వం సఖా మేఽతివ
ల్లభః ॥ ౬౯ ॥ వటక్షీరం సమానాయ్య జటాముకుట మాదరాత్ । బబన్ధ లక్ష్మణేనాథ సహితో రఘునన్దనః ॥ ౭౦ ॥ జ
లమాత్రం తు సంప్రాశ్య సీతయా సహ రాఘవః । ఆస్తృతం కుశపర్ణాద్యైః శయనం లక్ష్మణేన హి ॥ ౭౧ ॥ ఉవాస త
త్ర నగరప్రాసాదాగ్రే యథా పురా । సుష్వాప తత్ర వైదేహ్యా పర్యఙ్క ఇవ సంస్కృతే ॥ ౭౨ ॥ తతోఽవిదూరే పరిగృ
హ్య చాపం సబాణతూణీరధను స్సలక్ష్మణః । రరక్ష రామం పరితో విపశ్య న్గుహేన సార్ధం సశరాసనేన ॥

ఇతి శ్రీ మదధ్యాత్మ రామాయణే ఉమామహేశ్వర సంవాదే అయోధ్యాకాణ్డే షష్ఠస్సర్గః

సుప్తం రామం సమాలోక్య గుహస్సోఽశ్రుపరిప్లుతః । లక్ష్మణం ప్రాహ వినయాద్భ్రాతః పశ్యసి రాఘవమ్ ॥ ౧ ॥ శ
యానం కుశపత్త్రౌఘసంస్తరే సీతయా సహ । యశ్శేతే స్వాస్తృతే తల్పే స్వాస్తీర్ణే భవనోత్తమే ॥ ౨ ॥ కైకేయీ రా
మదుఃఖస్య కారణం విధినా కృతా । మంథరాబుద్ధిమాస్థాయ కైకేయీ పాపమాచరత్ ॥ ౩ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణః
ప్రాహ సఖే శృణు వచో మమ । కః కస్య హేతుర్దుఃఖస్య కశ్చ హేతుస్సుఖస్య వా ॥ ౪ ॥ స్వపూర్వార్జితకర్మైవ కారణం
సుఖదుఃఖయోః ॥ ౫ ॥ సుఖస్య దుఃఖస్య న కోఽపి దాతా, పరో దదాతీతి కుబుద్ధిరేషా । అహం కరోమీతి వృథాభి
మానః । స్వకర్మసూత్రగ్రథితో హి లోకః ॥ ౬ ॥ సుహృన్మిత్రార్యుదాసీనద్వేష్యమధ్యస్థబాంధవాః । స్వయమేవా
చరన్కర్మ తథా తత్ర విభావ్యతే ॥ ౭ ॥ సుఖం వా యది వా దుఃఖం స్వకర్మవశగో నరః । యద్యద్యథాగతం తత్త
ద్భుక్త్వా స్వస్థమనా భవేత్ ॥ ౮ ॥ న మే భోగాగమే వాంఛా న మే భోగవివర్జనే । ఆగచ్ఛత్వథ మాగచ్ఛత్వభోగవశ
గో భవేత్ ॥ ౯ ॥ యస్మిన్దేశే చ కాలే చ యస్మాద్వా యేన కేనవా । కృతం శుభాశుభం కర్మ భోజ్యం తత్తత్ర నాన్య
థా ॥ ౧౦ ॥ అలం హర్షవిషాదాభ్యాం శుభాశుభఫలోదయే । విధాత్రా విహితం యద్యత్తదలంఘ్యం సురాసురైః ॥ ౧౧ ॥
సర్వదా సుఖదుఃఖాభ్యాం నరః ప్రత్యవరుధ్యతే । శరీరం పుణ్యపాపాభ్యాముత్పన్నం సుఖదుఃఖవత్ ॥ ౧౨ ॥ సుఖ
స్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్ । ద్వయమేతద్ధి జంతూనామలంఘ్యం దినరాత్రివత్ ॥ ౧౩ ॥ సుఖమ
ధ్యే స్థితం దుఃఖం దుఃఖమధ్యే స్థితం సుఖమ్ । ద్వయమన్యోన్యసంయుక్తం ప్రోచ్యతే జలపంకవత్ ॥ ౧౪ ॥ తస్మాద్ధై
ర్యేణ విద్వాంస ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు । న హృష్యంతి న ముహ్యంతి సర్వం మాయేతి భావనాత్ ॥ ౧౫ ॥ గుహలక్ష్మణయో
రేవం భాషతోర్విమలం నభః । బభూవ రామస్సలిలం స్పృష్ట్వా ప్రాతస్సమాహితః ॥ ౧౬ ॥ ఉవాచ శీఘ్రం సుదృ
ఢాం నావమానయ మే సఖే । శ్రుత్వా రామస్య వచనం నిషాదాధిపతిర్గుహః ॥ ౧౭ ॥ స్వయమేవ దృఢాం నావమా
నినాయ సులక్షణామ్ । స్వామిన్నారుహ్యతాం నౌకా సీతయా లక్ష్మణేన చ ॥ ౧౮ ॥ వాహయే జ్ఞాతిభిస్సార్ధమహమే

దశరథాత్మజః । తతశ్శ్రీరాఘవస్సీతా మారోప్య శుభలక్షణామ్ ॥ ౧౯ ॥ గుహస్య హస్తావాలమ్బ్య స్వయం చారుహ
ద్రథం తతః । ఆయుధాదీన్సమారోప్య లక్ష్మణోऽప్యారురోహ చ ॥ ౨౦ ॥ గుహస్తాన్వాహయామాస జ్ఞాతిభిస్సహితస్స్వ
యమ్ । గఙ్గామధ్యే గతా గఙ్గాం ప్రార్థయామాస జానకీ ॥ ౨౧ ॥ దేవి గఙ్గే నమస్తుభ్యం నివృత్తా వనవాసతః । రా
మేణ సహితాऽహం త్వాం లక్ష్మణేన చ పూజయే । సురామాంసోపహారైశ్చ నానాబలిభిరాదృతా ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుక్త్వా స
పరం తాలం తాం నదీముత్తీర్య జగ్మతుః ॥ ౨౩ ॥ గుహోऽపి రాఘవం ప్రాహ గమిష్యామి త్వయా సహ । అనుజ్ఞాం
దేహి రాజేంద్ర నోచేత్ప్రాణాంస్త్యజామ్యహమ్ ॥ ౨౪ ॥ శ్రుత్వా నైషాదివచనం శ్రీరామస్తమథాబ్రవీత్ ।
చతుర్దశ సమాః స్థిత్వా దండకే పునరప్యహమ్ । ఆయాస్యామ్యవితథం సత్యం నాసత్యం రామభాషితమ్ ॥ ౨౫ ॥
ఇత్యుక్త్వాలింగ్య తం భక్తం సమాశ్వాస్య పునః పునః । నివర్తయామాస గుహం సోऽపి కృచ్ఛ్రాద్యయౌ గృహమ్ ।
౨౬ ॥ తతో మేధ్యం మృగం హత్వా పక్త్వా హుత్వా చ తే త్రయః । భుక్త్వా వృక్షతలే సుప్త్వా సుఖమాసత తాం నిశామ్ ॥
౨౭ ॥ తతో రామస్తు వైదేహ్యా లక్ష్మణేన సమన్వితః । భరద్వాజాశ్రమపదం గత్వా బహిరుపస్థితః ॥ ౨౮ ॥ త
త్రైకం వటుకం దృష్ట్వా రామః ప్రాహ చ హే వటో । రామో దాశరథిస్సీతాలక్ష్మణాభ్యాం సమన్వితః । ఆస్తే బహి
ర్వనస్యేతి ఉచ్యతాం మునిసన్నిధౌ ॥ ౩౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా సహసా గత్వా పాదయోః పతితో మునేః ॥ ౩౧ ॥ స్వా
మిన్రామస్సమాగత్య వనాద్బహిరవస్థితః । సభార్యస్సానుజశ్శ్రీమాన్ నాహవాం దేవసన్నిభః । భరద్వాజాయము
నివేదయస్వ యథోచితమ్ ॥ ౩౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా సహసోత్థాయ భరద్వాజో మునీశ్వరః । గృహీత్వార్ఘ్యం చ పా
ద్యం చ రామసామీప్యమాయయౌ ॥ ౩౩ ॥ దృష్ట్వా రామం యథాన్యాయం పూజయిత్వా సలక్ష్మణమ్ । ఆహ మే ప
ర్ణశాలాం భో రామ రాజీవలోచన । ఆగచ్ఛ పాదరజసా పునీహి రఘునందన ॥ ౩౪ ॥ ఇత్యుక్త్వోటజం మానీయ సీతయా
సహ రాఘవమ్ । భక్త్యా పునః పూజయిత్వా చకారాతిథ్యముత్తమమ్ । అద్యాహం తపసః పారంగతోऽస్మి తవ సఙ్గ